POSLEDNÍ SONETY SAMOTÁŘE

...ORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

POSLEDNÍ SONETY SAMOTÁŘE.

NAPSAL

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

(1890 1895.)

(DRUHÉ VYDANÍ.)

V PRAZE.

TISKEM A NÁKLADEM J. OTTY.

1896.

Jak mnich, jenž celý život dlouhý, chudý,
nad kancionál schýlen s bledou tváří
tkal kosmu celou báj do zlaté půdy,
a sestár' v bázni, zda se dílo zdaří;

Tu v trojhranu Bůh, sbor andělský v záři,
dav poustevníků s vyzáblými údy,
tam démonův sbor, jenž se v hloubi sváří,
se Satanem, jenž celý zlobou rudý;

A mezi nimi mostem dřevo kříže, —
jak rád byl, že ty spojil světy sporné,
toť most, jenž vede do hvězd z pekel díže!

Jsem jak ten mnich. Jak maluje, tak píši,
tu duše ráj, tam hmota, dláto vzdorné! —
Buď mostem, svaté umění, mi k výši!

I.

SONETY HEROICKÉ.

Hrob Mojžíšův.

Stál na hoře, a divný cit jej mrazil,
i cítil, jeho žil krev jak jest líná;
než promluvit moh', anděl Hospodina
jej blesknným mečem náhle k zemi srazil.

To byla Smrt. On cítil, jak se plazil,
dech žití jak v něm chvěl se, pavučina,
chtěl křiknout — darmo! Jiskra uhasíná,
a v Šeol on se vrací, všeho asyl.

Co sved', co chtěl — vše nic a prázdno nyní,
Lid čeká dole, lid chce modlu míti.
V tom ohromný mrak svahy hory stíní.

A že byl malým jim v svém celém žití,
by příliš velkým nebyl ve své smrti,
hrob jeho anděl rozmetá a zdrtí.

Sen Šalamounův.

Sto cherubů sen jeho ostříhalo,
by s nástrahami zlý džinn nemoh' k němu,
sto k jeho lůžka tulilo se lemu,
sto s meči nahými mu u hlav stálo.

Sto u dveří . . . A přece, jak to málo,
v své duši hořkost, odumřít chtěl všemu,
dal vůli náhubek, svor srdci svému,
a zmrazil moudrostí vše, co v něm plálo.

Však jeho sen byl silnější a větší,
kdos na jeho stál ebenovém prahu,
nemusil ani lidskou mluvit řečí;

Po dlouhé době cítil rosnou vláhu
rtů Sulamity, chvěl se rajskou křečí —
byl ráno mrtev pod cherubů meči.

Pod relief assyrského bojovníka.

Na koni jede v hrdé, mužné pose,
na hojných kšticích sedí úzká mitra,
vous zkadeřen, tvář vyzáblá a chytrá,
luk s šípem uchystaným spuštěn k noze.

Zda slídí supa let kdes po obloze?
zda laně stopu, jak ji uzřel z jitra?
Co hádankou se plíží v oko z nitra,
neb číhá snad po soka svého voze?

Je král to, satrap neb náčelník tlupy,
kdo uhodne, v boj spěchá neb již zpátky,
jak zachycen byl tady mistra dlátem?

Jen síla mluví, ta, na vrahů trupy
jež klidně stoupá, ve vln povrch hladký
se konejšíc, když lup urvala chvatem.

Cestou Argonautův.

Když s Argo jeli plání Euxinu,
den chmurný byl a k západu se klonil,
jak velké ptáky vítr mračna honil,
kraj celý tměl se, hory stály v stínu.

Tu z dálky divný obraz v skalin klínu
se změtí mlh, kam červánek krev ronil,
mih' v zrak jim, lidské tělo orel clonil
svou perutí, a pod ním v prohlubinu

Krev stékala jak černý příval. — Tělo
se zmítalo a chvělo v divé křeči.
Mžik! Zřeli bleskem rozbrázděné čelo.

Vše zmizelo, vzlyk mořem letěl hlasný . . .
Jak vlny kvílí, a jak vichr jeČí!
Něm každý víc v svůj stulil se plášť řasný.

Amfora.

Po krajích hřebenatí táhnou draci
a chvosty svými do kola se vijí,
ty řek' bys: mají žízeň, z vásy pijí,
tak vypoulený zrak jich v hloub se ztrácí.

Kýs athlet v středním poli javor kácí,
zříš prsa sklenutá a tuhou šíji,
naproti orel v boji s lstivou zmijí,
a k zdobné noze sedli drobní ptáci.

Co pohárů se naplniti dalo
z krateru toho při homérském kvase,
co z něho síly, vášně v žíly plálo!

A z něho sen a domněnka — tak málo!
však z něho jako dnes i v příštím čase
plá formy nesmrtelnost v ryzí kráse.

---

*

Smrt Glaukova.

Po srázu hor hřmí divný hon. Vír prachu
jak mračno letí, s lidským hněvným hlasem
řeht ořů splývá, země chví se žasem,
Dryady v keře utíkají v strachu.

A v tísni hřiv a kopyt divém vzmachu
svých ořů, které lidským živil masem,
zdrán leží s blátem potřísněným vlasem
mohutný Glaukus v krve vlastní nachu.

Venuše vítězná se nad ním tyčí:
»Mnou zhrdal's! Oř ti všecko, zajdiž ořem!«
Smích její polnice jak bitvy ječí.

Však bohyni v tvář zmírající křičí:
»Líp koněm rázem nežli v dlouhé křeči
pro ženu zhynout malomocným hořem!«

Adraste.

Ku zátoce, již husté sítí skrývá
a ve vlnách své chvějné třtiny shlíží,
kterými Okeanos jako mříží
se časem na svět s udivením dívá,

Když mha a šero podvečerní splývá,
stín mohutný se opatrně blíží,
skráň olympickou husté kštice tíží,
i třese jimi, hlavou k vlnám kývá.

A vlny rozdělí se; stará Víla,
dceř Okeanu s šedým vlasem dlouhým,
však na svadlých rtech vlídný úsměv matky,

Si sedne k bohu, jemuž kojnou byla,
jenž u ní je zas šťastným děckem pouhým . . .
Ó, kterak ševel rákosu je sladký!

Marsyas.

Ne, směšným nebyl's. Měla tebe ráda
i sama velká Kybela, hor paní,
ty s flétnou svojí všady's kráčel za ní,
dol rodný opustiv i družná stáda.

Tě zhubila jen s Apollinem váda,
snad sebe přecenil's a v prudkém vzplání
všech citů v struny sáh' jsi mocnou dlaní,
tvá vlastní odvaha tvá byla zrada.

Bůh neúprosný za živa tě stáhnul
jak zajíce a frašnou kůží tvojí
pak olympické ozdobil si plece.

Však čest je tvá. Ty's po nejvyšším prahnul,
a když jsi pad', ty's padl s bohem v boji,
jsi jak on stejně nesmrtelný přece.

Hrob Orfeův.

Zde v cypřiších a myrtách šero dýchá,
a v poledne, když Heliův vůz stane
v zenitu nebes, tady zefir vane
svou nejjemnější perutí a z ticha.

Sto honů dál hřmí světa vřava lichá,
zde muž se knězem, žena Musou stane
a hymny sloka jako rosa kane
na urnu, v níž spí básník, Mus všech pýcha.

I polibky tu bázlivě se snoubí
na milenců rtech, ó jak zde jsou šťastní
ve tmavém hvozdu u Libethry zřídla!

A stromy oddechnou-li sobě z hloubi,
a v nich když chvět se slyšíš ptačí křídla,
dí každý: »Mrtvý Orfeus dál básní.«

Osm reliefů ze života Jacchova.

I.

Vychování.

V sluj Nissy stinnou před zlým hněvem Hery
jej zachránil v čas Merkur křídlonohý
a nymfám svěřil děcko, mezi bohy
než vstoupí v mládí věčném z naší sféry.

Zde v úžlabí skal, hvozd jež chránil šerý,
jej Nymfy kojily a satyr mnohý
nad laur a břečtan skláněl křivé rohy,
až k slzám dojat; hromu pod údery

Když praštěl hvozd, hned slétly se vše Musy
a hudbou edenskou v ráz utlumily
kvil vichrů v skalách, bouře líté hrůzy.

Pan kosa vzbudil, by pěl ze vší síly,
a Merkur ve vzdušné se stavil chůzi
zřít děcka rty, jak z Dryad prsů pily.

II.

Réva.

Však Hera neustala v hněvu lítém,
hoch musil prchati dál v lesní hloubi,
sluj našel tmavší ve stoletém doubí,
kol srázné stěny byly jejím štítem.

Ve sluje vchodu planým chmelem skrytém
Pan révy zasadil tu husté loubí,
hle, zlatý hrozen k modrému se snoubí,
co Kentaurů zní země pod kopytem.

Kdys raněn jeden ve zoufalém boji
se k sluji doplížil a umíraje
chyť hrozny zralé v divém žehu žízně,

Je rval a hltal. — V staré síle svojí
vstal ráno zdráv, a Jacchos chápal taje,
jež lidstvu dát má v úkoj jeho trýzně.

III.

Orgie.

Jun jako jedle v nesmrtelném mlídí
vstal s tygří kůže, chopil první číši,
kde vřela šťáva ohněm, zveď ji k výši,
ha, za ním zástup divých Maenad pádí.

Faun buší v cymbál, Silen syrinx ladí,
žen zraky žhnou, a ňadra teskně dýší,
jich Evoe! i chmurný Ereb slyší,
kde Tisifone kšticí třese hadí.

A velká radost náhle hřímá světem,
a zástup jásající letí v trysku,
div nezasypán listím, plody, květem.

Jak vichr hřímá tato honba divá
skrz Asii do země obelisků,
až vzbuzen Memnon sám v jich vřavu zpívá.

IV.

Cestou k Naxu.

V nachové říze vstoupil na loď kdysi,
by k Naxu tyrrhenští s ním plavci jeli;
však sotva juna královského zřeli,
naň vrhli se, ty lačné moře krysy

On pouze kynul, tygři tu a rysi
na zdivené z všech koutů lodi hřměli.
loď stála, révou stožáry se stkvěly,
hle, s plachet zlaté, modré hrozny visí.

V ráz provazy, v něž spjali božské ruce,
hle, spadly samy, zářivý lesk splýval
kol krásné hlavy, jež se třásla hněvem.

I seskákali do vln v divé muce,
roj delfínů z nich stal se, za ním splýval,
co šíré nebe znělo sladkým zpěvem.

V.

Ariadna.

Jak do perleti hrála mořská pěna,
kdy přistal, ostrove, na tvoje břehy,
vzduch vůně, kouzla plný byl a něhy,
bůh všecko měl, jen chyběla mu žena.

Tu spící Ariadnu zhléd', v snu stená,
vlas černý svůdně padá v ňader sněhy.
Ó Thesee! rty chví se, vášně žehy
i v snu se nítí líčka uzarděná.

»Co Theseus? Já bůh před tebou stojím,
já chci tě mít a milovati lépe,
chci rozkoš edenskou dát všem dnům tvojim!«

A sotva padla na hruď boha šťastná,
již Kentaur, oba na hřbetu, zem tepe,
přes moře v souhlas tleská Hellas krásná.

VI.

Priapus.

I na bozích mstí veselé se chvíle,
dí Lampsaku to strže pohostinné,
kde plna břečtanu sluj tmavá kyne,
hrdličky Venuše, to víte, bílé!

Tam počat on byl, dítě rozpustilé,
rost' v lásky hrách a neznal péče jiné,
než Nymfy chytat a je v rokle stinné
rvát v bujné veselí a kratochvíle.

Však nebyl chytrý jako otec jeho,
v kvas lásky s Vestou Silena si pozval,
žel, Silenův tu osel začal hýkat.

A Priap lek' se, nechat musil všeho.
Tak posud v nevčas vždy se osel ozval,
a nevinný vždy za to musí pykat.

VII.

Utile cum dulci.

Zda tušil's to, ó bože sladké révy,
když třeštil Maenad ples a honba divá,
že v jádru všeho antický chór zpívá,
že vrou tam Fata gigantické hněvy?

Že Oresta a Filoktéta řevy
v tom kvílí, Antigony duše snivá
že lká tam, Oidip slepý v dálku kývá,
kde oltář smíru věnčí bílé děvy?

Že kozlů krev, jež po kamení kane,
a thyrsy, cymbály a kotle, flétny,
křik dívek, říza s jejichž padá boků,

Vše nesmrtelnou tragedií vstane,
v hněv Aischylův se vtělí, věnec květný
v skráň Sofoklu vtká, v Euripida sloku?

VIII.

Modlitba k Jacchovi.

Dnes v jiných Olympických zniknul's změti,
ó dárce révy, jako oblak bílý
se luzný zjev tvůj v chaos druhých chýlí,
svět prosa jest, čas neúprosně letí.

Však my tě známe, vděčné tvoje děti,
tvůj oheň posud v našich žilách pílí,
tvá radost v očích žhne a v srdcích kvílí,
tvou paměť každé naše dílo světí.

Sta číší hlásá jména tvého slávu,
ty's nesmrtelný jako lidská mladost,
to zapřít nelze, pokud srdce buší,

Ret pokud hledá krásnou ženskou hlavu,
smích pokud zvoní, pokud zpívá radost,
ty světa středem jsi a světa duší.

Teiresias před Persefonou.

V tmách Orku tápe stařec šedobradý,
on, jemuž uši vylízali hadi,
že chápal, oč se ptáci v hvozdě radí,
než v jeseni se shluknou v dlouhé řady.

Před trůnem bohyně již stojí tady,
ač slepý, duchem zří to útlé mládí
v plen času dávat, kol jenž divě pádí,
na hrudi Pluta olympické vnady.

Tak Stáří s Mládím stojí proti sobě,
bol obě znají a klikatou dráhu
zlých losů lidských jako božských stejně.

Tu srdce bohyně se zachví v zlobě:
»Jsi, velký věštče, na Ereba prahu,
své vědomí nos dále v stínů hejně!«

Feidias před sochou Zeva Olympijského

Sloň, zlato, mramor s drahokamy všemi
jsou pouhý prach před myšlenkou mou ryzí;
tvá duše zdouvá záhyby tvé řízy,
a před tou jediné jest člověk němý.

Třes kšticí, brvou, mořem třes a zemí!
Jak v slunci prach to jednou všecko zmizí
pod kosou Času, který všecko sklízí,
vše halí ve tmy zmaru perutěmi!

Má myšlenka je nesmrtelná pouze,
jak ty, ó bože, který mojí touze
jak milci milenka jsi vzdal se celý.

Ty třeba sám nepřečkáš Fata vzteky,
jež zhltí vše, přes tebe přejdou věky,
ne přes chvíle, v kterých jsme spolu bděli!

Smutek Xerxův.

Na břehu moře svoje valné voje
on sestavil a sčet' a přehlíd'. Jiný
moh' cítit šťastným se, však jemu stíny
na skráně shlukly nesmírné ty roje.

Jich útoky a ústup, vřavu boje,
cest pochody i tábor nehostinný,
vše prožil v tom, zde cítil též své viny,
až v zrak mu tryskly slzí hořké zdroje.

A ptal se v duchu: »Za sto let z té moci
zda jeden z nich tu bude živý, zdravý?
Ne, všichni zajdou v Acherontu noci.

Já s nimi rovněž — nebylo by lépe
jich ani nevylákat v plen té slávy,
nad níž se jistě šklebí Fatum slepé?«

Náhrobní nápis cikadě.

Ty sestro, na jilmu jež suché sněti
o závod pěla's, zem když rozpukána,
jak jedna otevřená zela rána,
jež v hromů echu nepřestala's pěti,

Milenko básníků a družko dětí,
jež pila's rosu elysejskou z rána
a mladost s ní, k níž zavřena mi brána,
pod rodným stromem v prach stlíš bez paměti.

Tvé hrubší atomy se vrátí zemi,
však zpěvné dávno rozlétly se vzduchem,
zas budou jásat stupnicemi všemi.

A jestli jeden v zpěv můj chudý skane,
tou nadějí dál půjdu v žití hluchém,
že jednou duch můj cikadou se stane.

Epigraf na buk bleskem zachvácený.

Tak mohutný byl s klenbou rozložitou,
a stíny padaly mu se všech snětí,
jak samé noci kles' by do objetí,
drah milencům byl s korou písmem zrytou.

Jej Kentaur znal, jenž často s nohou hbitou
kol něho hřměl ve prachu vírné změti,
jej znaly Nymfy, Dryady a děti,
jej vinobraní znalo s chasou zpitou.

Na jeho slávu žárlivý bůh v nebi
šleh' po něm klikatým svým bleskem s hůry,
sněť otřískal mu a jej sloupal s kůry.

Jak pomsta boží jizva se v něm šklebí;
teď vyhne se mu na sto kroků každý,
jeť bohem znamenán a souzen navždy.

Kleopatra.

V hvězd záři vlny Nilu šumí líně . . .
Hoch, který hrál při Kleopatry kvase,
sed' na stupních a usnul na terasse,
svou loutnu, věrnou družku, na svém klíně.

A lehce, rovna štíhlé nilské třtině,
jak sen, jenž na sen příliš krásný zdá se,
se ona snesla k němu, v černém vlase
mu rukou hrála, při cyperském víně

Co Antonius chrápal; den byl parný,
tam Řím, tu láska: v této volbě dvojí
on podleh' třetímu, s nímž nepočítal.

A ona cítíc, život jak sen marný,
skráň hocha tiskla ve náruči svojí,
nad obelisky co den nový svítal.

Heliogabal.

Co chtěl bych? — Všecko. Ač jsem pánem světa,
že tak mám málo, hněte mne a bodá.
Cit, rozum, vůle, jaká v tom je shoda?
Proč musí zítra vadnout, co dnes zkvétá?

Proč hodin četa prchá rychloletá?
Proč víno opíjí? Proč plachá moda
je katem všeho? Škoda, stokrát škoda,
že, kde dím »Ave!«, echo praví: »Veta!«

Ba veta po všem. Ještě v tónech flétny
cos chvěje se a výčitkou mne hlodá,
prs dívčí hádankou je sfingy slední . . .

A fialek a narcissů déšť květný
víc nepoví mi, krev jest jako voda,
a všecko žert je mrzutý a všední.

Epponina.

Děl caesar: »Mou buď!« — »Nechci!« ona děla.
»Jsem pánem světa!« — »Vůle své jsem paní!« —
»Tvůj choť je souzen, prchnul, nesmí ani
se tajně vrátit, svadneš osamělá!«

— »Ať vyhnán, mrtev, pán jest mého těla
i duše mé on pouze, marné přání
a marné hrozby tvé i naléhání,
ve věrnost já se proměnila celá!« —

A prchla léta — Zavolal ji zase . . .
»Jsi těhotna, rci, snad jak v staré básni
při věrnosti tvé bůh kýs v blesků jase
tě zastínil?«

— V ráz protkla dýkou sebe.
»Tvůj hněv nám naše nezakalil nebe,
my žili spolu pod zemí — a šťastni!«

Paulina.

Květ padal v trosky. Pouze Láska z bohů
v něm zbyla, sbírajíc ty slední květy,
jež v srdcích rostly, nikým nezasety,
jak vonný déšť na cytisu a hlohu.

V chrám Isidy tu šinula jsi nohu,
Paulino sladká, lačné tvoje rety
pít chtěly božství, objímati světy
a lkaly: »Bože, dám ti vše, co mohu!«

A druhý den po sladké oné chvíli
meť švihák římský v tvář ti zhrdu svoji,
že on byl bůh, jímž tvoje rty se zpily.

Co zbylo ti, než podlehnout v tom boji?
Ať Mundus byl, ať Anubis, byl tvým,
v té chvíli bůh byl — ostatní je dým.

Gentucca.

Dante, Purg. XXIV., 43.

Kdo's byla — nevím. Žena nebo dítě,
však cítím plně, čím's geniu byla
v té pouti, v které mizí slední síla,
a klam a zrada stahují své sítě.

Pták bouří schvácený, on roztržitě
tvůj hladil vlas a patřil v zrak, zkad lila
se božská harmonie sladká, milá,
on, divý orkan — ztichnul okamžitě.

Ať ctnost či láska tvá či hold tvůj kráse:
to jedno, velká byla's, u tvé stopy
když spočinout moh' velduch, byť jen chvíli.

»Gentucca« v srdci mně též ozývá se
jak asyl, všednost kolem vše když stopí,
jak slední hvězda, za níž každý kvílí.

Tannhäuser

Zabloudil jednou v horu Venušinu;
toť celý hřích; jak málo je to v žití!
Čím všecko proti vášně vlnobití,
jež prožil jednou na bohyně klínu?

Co později pykal, žluči co a blínu,
co resignace, která nenasytí,
co vlastních slzí mohl v bolu píti!
Tak celý dlouhý život kráčel v stínu.

U Eližběty mar to cítil znovu:
Ta rozkoš byla celá otrávená,
pro pláč se sotva dostati moh' k slovu.

A Venuše jak Světice — vždy žena!
Ta ctností a ta hříchem nás vždy svádí,
a kdo je vinen posléz? — Pouze Mládí.

II.

ALMA MATER.

Pan.

V snech jak jsi jednou přišel k mému loži,
přijď zas, jak v mládí, kdy vše v duši kvetlo,
v dlaň světlušky mystické taje světlo,
děs kosmu v zjevu, v oku svém lesk boží!

Hleď, přes kámen jdu, ostřicí a v hloží,
mé nohy a mé srdce trní zhnětlo,
sta vínků hadích v kštici mou se vpletlo,
sta výčitek můj zoufalý boj množí.

Chci obejmout tě, velký duchu všeho!
Hraj v syrinx — srdce mé jest připraveno
pro kosmaté a hrubé prsty tvoje!

Mně kývni hvězdou s nebe bezedného,
mne v lem stul svého pláště nesmírného,
jen zjev se mi, ó Kráso, Žití, Ženo! —
Co všecky jsou pak boje?

Symfonie vichrů.

Severní:

Od točen síly vzruch a svěžest nesu,
je v zmalátnělé žíly země vlívám.

Východní:

Svým dechem sáhnu v harfu starých lesů
a zvěsti jara vítězící zpívám.

Západní:

Jak memento tvou okenicí třesu
a spárem kančím v země klín se vrývám.

Jižní:

Žhnu jihu polibky, ve vášně plesu
žár slunce vlíbám zimou skřehlým nivám.

Všichni:

Jsme vzdušní oři, již kopyty tepem
leb země, která se jak děcko chvěje
v hře naší, v tanci zoufalém a slepém.

Básník:

Ó velké hlasy! V moře beznaděje
vás vítám stejně ze všech úhlů světa:
Cos vždycky ve vás klíčí, zrá i zkvétá!

Kvetoucím hlohem.

Kvetoucím hlohem kdysi šel jsem z jara,
to bylo podél úzké stezky vůně!
Pan velký zíral z bílých květů tůně,
a v jeho oku báje Vesny stará.

Nad lesy lehká vznášela se pára,
jak velká perla nebes na koruně
se bledý měsíc chvěl, duch, který stůně,
a přec v něm oheň zašlých věků hárá.

Tím hlohem zkvetlým bylo všecko bílé,
stráň, stezky, pole, ba i v páry roušce
i v měsíce té zmírající síle

Před slunce vzchodem tento úběl svítil,
až děs mne zchvátil. jak bych v slední zkoušce
o vlastní já se v bílé bezdno řítil.

Chrysanthemy.

Vy aster sestry na houpavém stvolu,
všech odstínů a tónů, kropenaté,
tu sirou hořící, tam temně zlaté,
červánků zachytivše aureolu,

Vy v podjeseně mroucí gloriolu
do pavučin a v rudé listí sváté,
jak vzdušné sny se tiše kolébáte,
jak roztřepené hvězdy zříte dolů.

Cos podobného v květech vašich hoří,
bol překonán již přesile se vzdává,
a vzdechem vyznívá jak echo z dálky.

Zřím cizí kraje, břehy dálných moří,
kde Žaponec malovat neustává
vás mezi brouky na vásy a šálky.

Podzimní luka.

Ó dlouhá, vlhká, zamlžená luka,
z nichž ocún jen se kalným okem dívá,
v nichž chodci pouze upomínka zpívá,
a parou dál jej duchů vodí ruka.

Vám ocún — chodci pouze lítost zbývá,
a nad vším jedna píseň truchlozvuká,
zpěv chřástala, co zvolna se kraj stmívá;
cos, jak jdeš, v srdci láme se a puká.

Jak úzkostlivě lnete ku obzoru!
Jak zachvívá se větrem zimomřivě
stvol přesličky, květ srdečníku bílý!

Tak v duši z dum a pochyb, snů a sporů
jen upomínky táhnou úzkostlivě,
bol starý lká, a mrtvá naděj kvílí . . .

Mlhy říjnové.

Jak jemné z prstů duchů mušeliny
se zvolna strou přes vrchy, doly, nivy,
list javoru v nich nachem plá, jak živý
by zářící šíp strhnul jejich klíny.

Jich pochod po stráních se vleče líný,
v nich švestka má tak měkký nádech snivý,
v nich prší listí s břízy, buku, jívy,
tak duchově jak listů pouhé stíny.

Je nejlíp réva zná na chatky stěnách,
žár slunce, nechť již mdlý, se jimi taví,
a v polibcích těch nejvíc ona sládne.

Pak rozprášeny brázdou, v řeky pěnách
se tratí — z listí pouze zápach čpavý
dí, co vše tají záhyby jich zrádné.

Sonet v jeseni.

Tak s šperkem svým mne vesna nedojímá,
jak tklivá jeseň v pestrobarvém hávu,
kam země klade unavenou hlavu,
kde v říjnových mhách se tak sladce dřímá.

Nad mroucím ohněm slunce v stínech klímá,
kmet, večer mdlý, jenž patří ve záplavu
hasnoucích červánků, v jich zlatohlavu
dne žezlo slábnoucí již rukou třímá.

A z poslední své vycházky se valí
do města davy — zítra pršet bude;
je konec všemu, vítej, krbe milý!

Ó pláně v mlhách táhnoucí se v dáli,
ó hvozdy v pršce listů zlatorudé,
kdo myslí na vás v smutné noční chvíli?

---

*

Krajina.

Sbor gnomů jakby povstal od snídaně,
dav polekat se první jitra zoří,
kol balvany se z husté trávy noří
jak stoly duchů rozházené maně.

Dál houstnou v stěny, hradby, města, báně,
v jich jizvách s šípkem jeřáb rudě hoří,
jich pata v trávě, v jasném světla moři
jich koupají se rozbrázděné skráně.

V skal tříšti mnohá křivá borovice
svým rudým kmenem plá a v slunci zpívá,
jí s větví vonná pryskyřice kane.

V žebříček splývá kapradiny kštice,
a pod ní lesní malina se skrývá
jak líčko děvčete v nach zulíbané.

Sníh.

Tříšť rozbitých hvězd slétla k spící zemi,
ten zázrak zimy, sníh, vše kolem kryje,
rmut země mění samé na lilie,
plá střechami i stromů haluzemi.

Jak vždycky jsem před zázrakem tím němý,
stesk zašlých dnů a mládí utopie
se z bělosti té, která slní, lije
v tůň duše, utýranou vichry všemi.

Mně sníh je symbol velikého klidu.
Jak tiše s nebes zachmuřených padá,
jak soucitně tu všecku halí bídu,

Ty hvozdy černé i ta pustá lada!
Plášť jeho sobolový na vše stačí,
i na tu v trávě malou kostru ptačí.

Tůně.

Víc nežli mohutná svým tokem řeka,
nesoucí slunce zlaté na svém lůně,
mne vábí odlehlé a skryté tůně,
jich šer a přítmí, bahnem tráva měkká.

V nich pouze měsíc mlžný háv svůj svléká,
jen bukač zahýká, kde třtina stůně,
a leknínová, opojivá vůně
vlá z hloubky, která na svou obět čeká.

Jen povrch hravý, střídavý a plachý
kolébá řeka — tůň ta nepohne se,
však v hloubi divů otvírá se brána.

Pod ticha maskou tajné vrou zde strachy,
děs, úzkost zabloudilých v tmavém lese . . .
Ó srdce zdeptaná a zneuznaná!

Illuse.

(Al. Jiraskovi.)

Les řídl zvolna. Kmeny štíhlých bříz,
jichž listů krajky západ nachem tkal,
se třásly na blankytu, kterým v dál
mi kynul vzdálených hor šedý rys.

Mně zdálo se, zde stál jsem dávno kdys,
týž mech a v něm se tentýž zvonek smál,
týž chladný vánek na čelo mi vál,
týž bloudil šerem opozděný hmyz.

A houštím hlasy zněly v kvapné chůzi
po úzké cestě, zrovna za tím hlohem,
a dívčí smích zněl jako nota ptačí.

A já se nemoh' okrást o illusi,
že ještě jednou, nežli dá mi »s bohem«,
zde moje Mládí okolo mne kráčí.

— —

Nox.

Po kolikáté na hvězd zlatém voze
se spouštíš s luny srpem v černé kštici,
ó bohyně, ku hnědé zemi spící
v niv tichu i měst mroucím ve hlomoze!

Ty věčná básni v naší denní prose,
jak vítají tě vděčně milující,
co slzy jejich vášně jásající
jak rosné kapky na tvé hrají noze!

Co básníků zrak zvedalo již k tobě!
Co trpících, co mroucích bez útěchy!
Ó, v měkkém klínu tvém jest jako v hrobě!

Pláč, nářek, lání, úpění a vzdechy
se tiší v souzvuk neb sen apatický, —
a nad vším trůníš velká, slavná vždycky!

Při vichřici.

Bij v okna moje, neptám se, kde stála
tvá kolébka — jsi lítá, to mi stačí,
jsi hrdé já, jsi výsměch mému pláči,
tvůj každý tep dí: Co to je, být skála.

Ty prostoru jsi symfonie stálá,
měj hlavu příšery i ohon dračí;
tvá pata v moje dvéře ať se tlačí,
ať okna řinčí, lampa má ať splála,

Ty's veliký dech, v tobě cosi žije,
co věčné jest, kdy všecko odumírá,
kvil, stenej, hluč, třes ve základech zemí:

Já myslím pouze, co tvé křídlo bije,
jak mrtvým spí se, které hlína svírá,
v tvůj vztek jak vždy jsou grandiosně němí!

Darwinismus.

Nuž tedy vývoj — Klidně na vše zřím:
Štěrk, býlí, strom a zvíře — jedna řada;
být skončena se zdá ta Iliada
u člověka — vše další je tu dým.

To celky v sobě hotové jsou, vím,
dál žijí klidně, kosmos z nich se skládá;
jen v nitru člověka ta věčná váda,
spor, záchvat, vznět dál k cílům nejvyšším.

Štěrk, zvíře, strom a býlí co jsou, budou,
proč v článku sledním vývoje, proč v nás
ta neúkojná touha jiným býti?

Proč neobejmout úlohu tu chudou
myslící třtiny? Odkud vnitřní hlas,
být víc a lepší než to celé žití?

Dekorace.

Ne, nechci více s přírodou se hádat,
zda ví, či neví, co tká a co hatí,
jen klidný svědek chci již nad ní státi,
nic víc než dekoraci od ní žádat.

Jak tomu, kdo zvyk' za kulisou bádat,
se z kouzel divadelních všecko tratí,
a přec jej časem dekorace schvátí,
že illuse můž' v duši se zas vkrádat,

Mně děj se pouze; v pestré panorama
skal, hvozdů, pouští, vzbouřeného moře
chci jako divák s plnou chutí hledět.

Však, proč a kdo to hrozné spřádá drama
slz, vzdechů, pláče, resignace, hoře,
a čím v něm člověk, — netoužím víc vědět.

Člověk přírodě.

I.

Nám nelze tebe správně vystihnouti,
náš bol i ples v tvé změny vždy se mate,
noc jinak černá jest a jitro zlaté,
jak nám se daří v bědné naší pouti.

Ty můžeš zachvět námi, v pláč nás hnouti,
a touhou vznítit srdce častokráte,
však duše prismatem z tvé vrchovaté
lze číše pít jen, život než se zhroutí.

Ty připadáš mi i s tím tajným duchem,
jenž tebou vlá, jak sport mocného krále,
jenž pro sebe dá divadlo si hráti.

Co chceš s tím noci tichem i dne ruchem?
Co s dialogy vln a stromů stále?
On ví to snad, zda ty? — Nás neuchvátí!

II.

Co platno s tebou hádat se a příti?
Vždy v posled platí jen, co v ruce máme:
své malé já v tvé velké promítáme,
a myslíme, v tom že se tají žití.

Vždy žíznící chcem věčný úkoj píti,
kde hřmí tvůj hněv a kde tvůj úsměv klame,
a zmírajíce v posled tolik známe,
co dítě, v smrt jež s kolébky se řítí.

Ty věčně dál jdeš počasů svých kruhem,
a pýcha velká to je mysli naší,
chtít v sladké chvíli zváti se tvým druhem,

Zdrát lůno kladivem ti a prs pluhem
a nad atomy, jež se v bezdno práší,
sám atom v hmoty otroctví lkát tuhém.

Příroda člověku.

I.

Máš celkem pravdu, dumný červe malý,
jenž k hvězdám, moře k dnu svou vzpínáš vlohu,
jen sobě hraju — kdož ví, zdali Bohu,
jen pro mne aktů valný řad se valí.

Čím hruď tvá dme se, čím se oko kalí,
mně lhostejno, do všech čtyř světa rohů
hřmí velký hlas můj, v kostí vašich stohu
můj život klíčí velký, neustálý!

Jak lorgnetem své pýchy patříš na mne,
mně jedno, před tebou jsem věky byla,
a budu dál přes tvoje zdání klamné.

Jsem všecko ve všem, popud, tvar a síla,
a mření, porod, v tísni přenáramné
z dum tvůrčích torso největší jsem zbyla.

II.

Ó kdybys to chtěl aspoň pochopiti,
že má jsi část, kus bytosti mé pouze,
pak přestal bys v své marné lkáti touze
a bratra zřel bys ve zvěři a kvítí.

Však ctižádost a pýcha, chtít se zříti
víc nežli hvězda v nebi, křemen v strouze,
je celá propast velké tvojí nouze;
Ó znej se, pak se nebudeš bát mříti!

A s díkem vezmi, oč jsi jiných větší,
že znáš svůj bol a trud a nedostatek,
že můžeš cítit, vyslovit jej řečí.

V sled velký klín můj vše tvé tísně zléčí,
a v hymnu splyne vřava vše i zmatek,
čím klne mi kdo a čím dobrořečí.

Oči květů.

Ó gerania, astry, hortensie!
Ne květy již, zřím oči ve vás kol,
a ze všech, ze všech zírá na mne bol
pro dívčí oči, které zem již kryje.

Jak vesny zaplá první poesie,
a květem sněženky se zastkví stvol,
dech fialky když prodchne spící dol,
já oči všech zřím, co jich v hrobech hnije.

Zřím oči hnědé, modré, popelavé,
zřím oči snivé, potutelné, smavé,
zřím oči dlouhým pláčem červené.

A ze všech lásky děsný problém hárá:
Ó mrtvých oči, ó vy květy jara!
A ve všech štěstí křičí ztracené!

Kosmické rozhovory.

Dí Život: Jdu, dnes dávám, zítra beru,
dnes můj dar blaží, zítra můj lup raní,
sám stejný nevím, co v své držím dlani;
jen člověk ví to, když mu srdce deru.

Dí Duše: Trpím stejně v každém směru,
dar za dík nestojí, lup za pláč ani,
a lup i dar jsou krvavou v sled daní,
bych mohla čistá v lepší vzletět sféru.

Dí Tělo: Vzlétneš snad, já ti to přeju,
však já se v tmy a stíny a v prach skreju;
mne losu nejhorší přec rána zhnětla.

Dí Vesmír: Stíny, rosťte, bujte, mizte!
Vy těla hnusná i vy duše čisté,
by vzduch můj vzplál, by země moje kvetla!

III.

MASKY A PROFILY.

Parini.

»Můj drsný verš jest v jádru poctivec,«
děl jiný druh tvůj, pln svatého hněvu,
jenž v nesmrtelném, vítězícím zpěvu
lví tlapou rozbil zlatou panství klec.

Tvůj elegantní verš mu bratrem přec,
ač nezajásal v revoluce řevu,
na posledního šlechtice ač střevu
věšeti nechtěl slední kněžskou plec.

Jsi stejně velký ve své ironii
s abbého dvornou nakloněnou šíjí,
chceš jak on pravdu, právo, volnost všech.

Ty nelítáš, jdeš občanským jen krokem,
ty nehřímáš, jen v žertu mrkneš okem:
Svět starý stejně stojí v plamenech!

Jacobsen.

K dnu všeho ať již vědou nebo vírou,
však nejlíp se tam poesií vnikne,
vždy z pravdy jádra smrtící jed stříkne,
v sled výkřik smrti zazní každou lyrou.

Však sladčej umírá se, pouští šírou
jde lehčej se, a spíš si člověk zvykne,
sny krásné tak hned život nezakřikne,
v sled krása všeho nejlepší jest mírou.

Jen vidět včecko, jako ty jsi viděl,
jen radost míti z květiny i mráčku,
jen štěstí v každém snu, jenž letí skrání.

Pak netřeba, bych za život se styděl,
rád odhodím jej jako prázdnou hračku,
až přijde těžké, těžké umírání.

Nietzsche.

Pln odporů je! — Věřím, páni drazí,
však oč je, pravím, lepší jeho doba?
Ta v masce proroka a v masce snoba
na jednu kartu jak on všecko sází.

A sama neví dnes již, co je frasí,
hned pokrytecky líbá pouta roba,
pak třese jimi a své rány Joba
si hladí sama, neví, co jí schází.

Ach, vůle, dobro, zlo! — Ó samé cetky!
Na hůlce Číňan motýlky tak pouští!
Ó kaleidoskop, jak to hrá a víří!

Na místo skutků, myšlenek jen zmetky,
pláč Niobin, co Šílenství kdes v houšti
již otvírá svá křídla netopýří.

Lamartine.

Hle, po jezeře táhne labuť snivá!
Tak čistá, bílá, sotva vodu zčeří,
a táhne mezi rozkvetlými keři,
a jako harfa Aiolova zpívá.

Jak duchů zpěv to v tvoji duši splývá,
ta děckem je zas, miluje a věří,
je čista jako ptáka toho peří,
a hvězdě v mraku jako sestře kývá.

To poesie číše vrchovatá!
Ó pij z ní, dokud můžeš, v květu mládí,
a sedneš velký, silný mezi bohy!

V tom Mefisto již za tvou stopou chvátá.
»To krásný pták ta labuť,« šeptat pádí,
»však na její jen nedívej se nohy!«

A. de Musset.

Jak, naplníme si zas pohár vínem?
Jak, opijem se děvčat zrakem žhavým?
A vlasů mračnem tmavým nebo plavým
sled slzí utřem v rozjímání líném?

Nu, třeba, chceš-li! Ale, běda, stínem
tvých veršů stránka zakryta je tmavým,
a lhostejný jsem dnes k tvým žertům smavým,
a mnohý jejich květ mně zdá se blínem.

Což stárnu opravdu? Nuž do zrcadla
se podívám a při tom sečtu vrásky
i slzu, jež se do nich s víček skradla.

A uznám rád, že's velkým pěvcem lásky.
Však pověz, kde je teď mých dvacet roků,
lze myslit na ně beze vláhy v oku?

A. de Vigny.

Jde čas a moda jako otrok za ním,
kdo velký dnes, je zítra děsně malý.
Ty jako pyramida čníš tu stálý,
laur nesmrtelný k dumným spjatý skráním.

Jde básník umdlen vřavou, bolem, láním,
ty tichý biblické jak ony skály,
z nichž pod Mojžíše holí stále valí
se poesie rosa s požehnáním!

Vše v posled odříkání v úděl padne,
všem v posled hořkost na dně číše zbude,
všem v posled jednou příkrov zapomnění.

Nuž buďsi! V této žití krátké pídi
tvou písní básníkovo žití chudé
vzplá duhou slávy! — A dav? — Ať se stydí!

Mme. Ackermann.

To byl můj sen! — Do málo hrdých básní,
však ryzích, velkých vlíti vše, co prýští
se v ducha z žití, co lze v zjevů tříšti
zde zvednout z prachu a tam z hvězdných třásní.

Ty's našla jej, ať třeba snové krásní
tou cestou zašli k všeho popravišti,
ať krev a slzy zbyly na bojišti
a smutná pravda: Nejsou lidé šťastni!

Ne pouze lidé, žádný tvor jím není.
svět v zmar se řítí jako koráb vratký,
svou vědou svítí svoje na zničení.

Tu pochodeň ty pozvedla jsi v pýše
a chladná v úsměv lásky čarosladký
své řekla's: Ne! a zahynula tiše.

Bourget.

Moderní sfinga! — Nevěř, usmívá se,
má rovněž plný prs a účes cizí
a v tazích zvláštní kouzlo Monny Lisy,
nuž, chceš-li, hyř si ve všech vděků kráse!

Moderní Oidip v jejím sladkém hlase
a kouzlu hledá stopy staré hlízy,
jíž od Samsona člověk zhoubu sklízí,
když bez podmínky Sireně té vzdá se.

I zkoumá, pytvá nožem analysy,
a leptá lučavkou svých paradoxů,
a časem potrhá lem její řízy,

A myslí; táž jest od Seiny až k Oxu,
jak zmij se leskne, jako vlna mizí
a jako pavouk tká svou starou přízi.

Zola.

Jak v kotli čarodějky vše tu v žití.
Má, kotle víko zvednout, choutky mnohý,
a zdere ruce v krev a zdere nohy,
v té směsi lidstva duši když vlát cítí.

Jak gladiator v arenu se řítí,
a deptá mrav a modly, krále, bohy,
a ždímá mozek, týrá drobet vlohy,
by něčím novým v davu moh' se stkvíti.

Ty's kratší cestu našel k svému cíli:
Být geniem! Však víc tě práce stálo,
j a k všecko zřít a rozhodnout se brzy.

Sáh' po brejlích jsi rukou plnou síly,
že černé jejich sklo, se mnohým zdálo;
snad sám to přehlíd's, a dnes tě to mrzí.

Renan.

‚Vím, že nic nevím.‘ Souhrn vědy krátký,
a při tom zůstati se mohlo s klidem.
Co se Spinozou zde a co s Euklidem?
‚Vím, že nic nevím,‘ a pak úsměv sladký.

Nač debaty a kontroverse, hádky,
a především, co chcete s nízkým lidem?
Duch aristokrat byl a bude, přijdem
vždy k tomu konci každičkými vrátky.

Ať příroda a lidstvo namáhá se,
ty války, spory, nespočtené bědy
jen k tomu jsou, by genius se zrodil.

Ať za věk, za dva, třeba v příštím čase,
‚vím, že nic nevím‘ řekne naposledy.
Dík, umělec že tebe vysvobodil.

Verdaguer.

Můj Jacinte! V své dětské víře jisté,
jak maják v tmy pláš na vysoké skále,
tam zakotven v hloub, k hvězdám patříš stále,
kde Stella maris hoří v záři čisté.

Díš k našim vášním: Odstupte a zmizte!
Díš k našim bojům: Zaplaň, ideále!
Jak magům svítil's v pouti víry malé,
kdo hynou, s kříže obejmi je, Kriste!

Sám, skoro sám svou pěješ báseň lásky,
na srdce toho skloněn, který z prachu
zved' hříšnici, jenž bludy naše chápe.

Ty neznáš srdcí ani čela vrásky,
jsi napřed celý stopen zoře v nachu,
kde Michal na leb Satanovu šlape.

Anthero de Quental.

Ta píseň smrti, každý z nás ji pěl
na dráze žitím, ten víc a ten méně,
ať zaprodal se slávě nebo ženě,
ať lávou tavil se, ať ohněm vřel.

Kdo setřel stín nám se spocených čel,
když v nic jsme zřeli v kosmu valné změně,
když, roven prachu aneb mořské pěně,
pel ideálu prch' a odletěl?

A v posled žití takým, jaké jest,
jsme vzali s vyhlídkou na říši hvězd
neb na Nirvanu, resignací bledí.

Tys o krok dál šel nežli Leopardi,
svou duši rozbil's, vasu plnou nardy —
Však rána z bambitky — je odpovědí?

Darwin.

Jeť celé lidstvo jak pes na řetěze;
by neutrh' se v svojí zuřivosti,
je ob čas třeba jedné tučné kosti,
na kterou jeho žravost se pak sveze.

Své jinak brzy překročil by meze
a hýřil, trna nad svou vznešeností,
by v horším pádu vlastní ku lítosti
pak zřel, jak směšno hrát si na vítěze.

Ty na prahu tak dvacátého věku
jsi kost mu hodil vydatnou a tučnou,
ať ohlodá ji, slintá, když ji hryze.

Snad navrátí se opět ke člověku,
svůj pád obrátí v povzlet rukou zručnou,
by duchem stal se v ohvězděné říze!

Leonardo da Vinci.

Ta nesmrtelná, žhoucí, vroucí síla,
z níž atom pouze stačí smrtelníku
v žeň uznalosti, oslavy a díků,
zda v celé slunce v duchu tvém se slila?

Z té Monna Lisa pouze krůpěj byla
i Kristus při večeři učenníků,
co zbylo učenci a zápasníku,
kde hmota s duchem střetla se, by žila?

Zda sám jsi věděl, co vše můžeš, umíš,
ký žár v své duši živíš a zas tlumíš,
či apaticky, velký Kroesus duchů,

Jsi spouštěl v svět, jenž kol tebe vřel cizí,
vše divy krásy, vědy, jako z řízy
Bůh světy střásá v tvůrčím, věčném ruchu?

Boecklin.

Na paletě tvé, mistře, život jásá,
ten starý, plný nesmrtelných tvarů,
jak vymk' se nudy a všednosti spáru,
a málo dbá na Boha nebo ďasa.

Vše kypí, zpívá, všecko pouta střásá,
faun opilý se chechtá ve tvář zmaru,
a plný, vrchovatý klín má darů,
jež urve tritonům, nympf kyprá chasa.

Sám před ním s plnou číší stojíš v ruce,
a ohledáváš bujnou tepnu jemu,
jak srdce kosmu vře a bije prudce.

A nedivíš se, v jeseni když noří
se oko v barev orgii, v sled všemu
že příroda to v ohni vlastním hoří.

Beethoven.

Svět uspávala kdysi melodie
k Metastasia sloce sladkomřivé.
Svět změnil se, ve vášni ona divé
o klenbu nebes žhoucím křídlem bije.

Že člověk zápasí a tím jen žije,
že myslí, cítí, chce, co nechtěl dříve,
on, taji, přírodo! vesmíre, dive!
vám našel řeč, jež sluje symfonie.

Pryč s všemi pouty! Hřmí to z každé noty
a proudí to jak velké políbení,
v němž setkaly se Ducha rty a Hmoty.

Z obou se v oba velký život vlívá,
plá, jásá, svítí, jiskří a se mění:
Tím vírem Neznámý kdos k nám se dívá.

IV.

GLOSSY A REFLEXE.

Sláva.

Na bránu Slávy rezavou a pádnou
a línou ve veřejích k otvírání,
slyš, buší davy, těm rty manou sládnou
všech příštích slastí, a ty osten raní.

Ty s žhavou tváří a ty s lednou skrání,
ty poctivě a ony s myslí zrádnou,
těm slední stud, těm nejistota brání,
těm bují v les, těm květy ducha vadnou.

Věk za věkem jde, slepý otrok Času,
a brána skřípne, na mžik otevře se,
pak s hromu rachotem se zavře pro věk.

Ten pravdu chtěl, ten svobodu, ten krásu,
a všichni bloudí kolem v pustém lese:
V chrám slávy pouze pravý vejde člověk.

Astarte Syriaca.

(Obraz Rossettiho.)

Ten hustý vlas, před kterým Niagara
je malá ve svých kataraktech, těžký
na mohutnou šíj padá, oko kněžky
a démona tak divým žárem hárá.

V rtech oživuje lidstva pověst stará
o harpyjích, jichž náruč v lásce kruší,
a nestane, až vypit musí duši
se všemi plody léta, květy jara.

Jen krví milenců svých jesti živa,
tou syta snem se v nekonečnost dívá,
jak plaché děcko, lesní žena divá;

Chce rtem i okem říci taj své krásy,
však nemůž, němá hledí v příští časy,
tak tíží skráň jí husté její vlasy.

La bella mano.

(Obraz Rossettiho).

Za tapetu, jež mákem planým zkvetlá,
si k oknu sedla v podletí své krásy,
a rozpustila dlouhé, těžké vlasy
jak bájnou clonu stkanou z tmy a světla.

Co za svým snem kams v nekonečnost letla,
v tom její ruka roztržitě hrá si
s tou jemnou přízí, v které slunce jasy
jen vlastní houštka v chaos vonný zhnětla.

A v druhé ruce zrcadlo si drží,
v něm patří na to jiskření a chvění,
jež tryská ambrosickou kštic těch strží.

A v divné, mystické sny ji to ladí,
ta bílá ruka nervosní, jak snění,
co svítí zlatých vlasů na pozadí.

Psyche.

Jak anatom nad tělo nachýlený,
sval po svalu jenž přísně odhaluje,
tě hledám, duše. v moři valné změny
tam chýle se kde mdlý tvůj odlesk pluje.

A skloněn k dnu své bytosti, té sluje,
jíž v brilliantech hoří strop i stěny,
kde každý krápník echa vyluzuje,
tě chytám, útlá sylfo s duší ženy!

Ty prcháš stále, tancujíc jak vážka,
ve světle obrazů a vidin luzných,
jak mladý motýl, jenž vyletěl z kukle.

Jdu za tebou, tě stíhám v posách různých,
již myslím: Mám tě! — Marná citů srážka,
tys odletla a zbylo — srdce puklé.

Věčná Sirena.

(Beneši Knüpferovi.)

I tebe chytla v úsměvů svých sítě
ta kouzelnice věčně usmívavá,
ať západ hoří na ní jako láva,
ať perletí se chvěje na úsvitě.

Tys přišel, viděl, podleh' okamžitě,
a hudby není pro tě víc než vřava
vln šumících, a z klínu jejich vstává
tvá sláva rovna zářné Afroditě.

Své dumy vtělil's v strmé skály kolem;
tvůj rozmar Siren tvých plá inkarnatem,
jak v smíchu se a potyčkách svých sluní.

Však duše tvá i s jásotem a bolem,
tvé umění, to hoří slunce zlatem
a nad vše rozlívá se, nad vším trůní.

Výheň.

Své zkušenosti, vášně, sny, svou práci,
své touhy, boly, ztráty, vzruch i mdlobu,
své laury, zapomnění svého hrobu,
svůj rozmar, smích, vtip, stud i resignaci

Jak do výhně, v které se všecko ztrácí
v požáru jednom, dobro jenž i zlobu
v proud taví, andělův žalm s pláčem Jobů,
svět plamenů kde tyčí se a kácí,

V své nitro básník bez umdlení hází,
a neptá se, co vyjde z této pece,
co v posled v krystal zhraní se a srazí.

Do změti škvárů sáhne rukou smělou
v té víře, démant že tam najde přece,
v němž aspoň na mžik stih' by krásu celou.

Hlava Křtitelova.

(Myšlenka obrazu B. Knüpfera).

Již ztichly bubínků a citer zvuky,
již zhasly pochodně, noc temná, dračí
své křídlo rozkládá kol, jak v kraj kvačí,
a stínů za ní spějí černé pluky.

Co Herodias k ňadrům vládce tlačí
skráň znavenou, pták krotký, jenž jí z ruky,
co v síni hodovní vše ztichly hluky,
teď skřípla vrata, a tmou kdosi kráčí

Na schodiště, jež mocné ve spirale
se zvedá z tmy, čís ruka velká, nahá
na míse hlavu vystrčila zlaté.

V tom šlehl nebem jas a letěl dále,
jak vlasatice tmou v oblohu sahá,
je žár to z luny či z té hlavy sťaté?

V lijavci.

Hle jak se nebes katarakty otevřely!
To věru na svět celá Niagara padá,
před okny déšť se v neproniklý závoj skládá,
jímž staré topoly se jak strašidla stměly.

Již poledne, a stále prší, ba den celý
to potrvá, zřím k nebi, mračen valná stáda
se nová valí zase, mořem tmí se lada,
déšť hučí bystřinou, a hvozd lká rozšumělý.

Teď docela se stmělo. Sami v jizbě světu
jsem ztratili se jako v horách. Nám tak blaze,
dnes žádná návštěva nás z klidu nevyruší.

Zřím snivě do dálky a kouřím cigaretu.
Zde Dierx, Hugo, Swinburne, Aubanel, v jich vláze
jak volno, milo, sladko unavené duši!

Pomluva.

(Obraz Portaelsův.)

Ta příšera, jež z tmy se náhle tyčí,
a bledé oběti své hrdlo stiská,
jež chrlí síru, jejíž oko blýská,
jíž u nohy had jedovatý syčí,

Dnes démon zlý je v rod náš trpasličí,
vše v jho své poutá, z každé pídi tryská,
vše deptá, všady svoji kořist získá,
a štěstí každé v zárodku hned ničí.

Když Satan, otec tmy a zla a zrady,
vše masky probral, a vše selhaly mu,
tu stvořil Pomluvu a vyhrál rázem.

Ta zmůže všecko; zprzní dívčí vnady,
sen štěstí ve smrdutém ztopí dýmu,
klid vraždí dýkou, lásku uštkne plazem.

Blud umělcův.

Bard, slepec, kdysi na pobřeží moře
pěl dlouho v dumě, že kol tmí se davy,
však brzy ukončil svůj paian slávy,
když poznal blud svůj a své věčné hoře,

Ó něho symbolu, kdy v lesku zoře
František rybám kázal neb kol hlavy
když ptáky zaslech' letět do dálavy,
zvěst lásky za nimi slal, láskou hoře.

Moderní básník hůř je na tom ještě.
Prvního nemá hrdost, aby ztichnul,
druhého nemá lásku, jež se šálí.

Chce potlesk, souhlas a chce laurů deště,
sláb, aby hrdou resignací vzdychnul,
neb trud svůj láskou v triumf změnil stálý.

Sen Michel-Angela.

(Em. K. Liškovi.)

Tak nejednou snil — ale častokráte,
než vzdorný balvan rozhřál ku životu,
než paže vzmachem zbujnou zkrotil hmotu,
než zdeptal, ducha vzlet co tratí, mate;

Ten celý pochod z temna k záři zlaté,
než chaos zvuků v sladkou zladěn notu,
co v dumách žije a se hraní v potu,
než vyvře v číši krásy vrchovaté.

Tak snil's i ty, po stopách spěje obra,
a paprsk velkosti pad' v duši tvoji,
jejž stěží chápe plémě trpasličí.

To věčný úděl krásy je i dobra,
že, čeho tkly se, byť po těžkém boji,
tam zas jen krása, zas jen dobro klíčí.

U poprsí Dantova.

Jdou dni a roky, jedna řeka kalná,
v nich každou vteřinou já atom žiji,
tu v kráse sluním se, tam v poesii,
jak všední vřavy cesta dá to palná.

Zisk malý z všeho, mnohá ztráta žalná,
a mnohé klubko ještěrů a zmijí,
však jako přeludy mi všecko míjí,
když tvoje tvář mi kyne triumfálná.

Ty, pro věk z bronzu nesmrtnosti ulit,
zříš v moje pochyby a moje půtky
tou gigantickou nezměněnou maskou,

Zříš v malé triumfy mé, velké půtky,
a dovolíš, bych moh' se k tobě tulit
tím, jediné co nezklame zde, — láskou.

Labutí zpěv.

(Skizza Josefa V. Myslbeka.)

Ký sladký sen to mih' se duší tvojí,
ó tvorče kolossů, zpěv jaký snivý
vpad' v rozruch dum tvých sladce konejšivý?
Tu báseň klidu v jakém čerpal's zdroji?

Po jakém velkém, netušeném boji
jak lotos nad tůní vln ten zjev tklivý
se vyhoupnul, ač mrtvý a přec živý,
v tom klidu, jenž vše spory v souzvuk pojí?

Zpěv labutí! — Nedočkáš se ho ani,
i z tvého tryskne nová píseň žití,
jež celé dřímá v mohutné tvé dlani.

Já dvakrát cítím, co's mi tu chtěl říci:
Jak sladké jest a milé umírání,
tou posvěceno písní vítězící!

Mezi překládáním Mickiewiczových Dziadů.

Hněv posvátný jest, jak to v duši cítím!
Hněv tříbí, čistí, Jehovův to plamen.
Hněv nadšení jest, divé síly pramen,
blesk v tmu a vichru van to fádním kvítím.

Jak uragan hřmí tvůj, za hřívu chytím
jej rukou mdlou a vyděšen a zmámen
zřím v Medusy tvář! — Slzí tento kámen,
já s tebou v noc, v hvězd propasti se řítím.

A všecky křivdy, jež tvůj národ snášel,
dept carův, luzy škleb a pohrdání,
slz moře, v němž's jak velké slunce zašel,

Já cítím jak své rány na svém čele,
jak mroucího ston, jenž se zhynu brání,
a darmo k Bohu křičí o mstitele!

Po přečtení Lotiho knihy »Poušť«.

Ten pochopí tě, komu poušť je žití,
tak jednotvárné všecko, kdy den ke dni
se šine bezvýznamný, prázdný, všední,
kde v písku škeblí pár mdlým leskem svítí.

Ó chudičké dnů našich všecko kvítí!
Ó cesty nocí, jež se stále nední,
kde vášně, beduini zdraní, bědní,
již couvají, když na svůj lup se řítí,

Kde stanu, plachtami nám vítr třese,
a hvězdy zří k nám lhostejně a líně,
kdy nové jitro včerejší den celý.

Že Jerusalem kdes, nám v sluch se nese.
Co platen nám, stín sedneš na ruině,
než stihneš jej, mdlý, sám a umrtvělý . . .

Za Václavem Černým.

Do české, žluté, tvrdé, drsné hlíny,
jež mozolům je rovna svého lidu,
tě uložili ku věčnému klidu
k zdi hřbitovní v borovic chudé stíny.

Tam věků sen spát budeš dlouhý, líný,
ty, jenž jsi poznal všechen trud a bídu,
přes kterou v poesie Atlantidu
zřel's hrdý, nadšen, vnímavý a činný.

Hrst hlíny tady na hřbitově veském,
ta, Cestia pod pyramidou v dáli,
kde Srdce srdcí věčný sen svůj dřímá,

V té chvíli jednou jiskrou žití vzplály,
touž láskou, která v mrtvém srdci českém,
touž jednou silou vesmír obejímá.

Lov Sireny.

(Boecklin.)

Ji o polednách zřeli ve vln hloubi,
tam svítilo to jako úběl čistý,
jak spadlá hvězda kmitalo to místy,
kde v prázdnou škebli starý triton troubí.

Dva fauni — šklebem divná hrůza snoubí
se v jejich tazích — skrz vln amethysty
síť velkou vrhli, kapradin kde listy
a mořská tráva světlý pruh ten vroubí.

A táhli s obří silou zas a zase,
síť praská, vrbový prut ohýbá se,
a v síti leží nahé tělo víly.

Vlas zlatý, pyšný bok — však pod ním, běda!
se šupinatý, hnusný ohon zvedá.
Div leknutím síť nazpět nepustili!

Ticho v lese.

(Boecklin.)

Je znáš, ze slují mechovitých vstává,
je znáš, se snětí starých kmenů padá,
pavoučí sítí kol tě obepřádá,
stem očí houšť kde hledí na tě tmavá.

Kde lesní zvonek mdle se promodrává.
kde skála nahá v slunce tyčí záda,
a bříza vzorky krajek na mech skládá,
jak slunce tetiva je kreslí žhavá.

Je velké, hrozné, dojemné a snivé,
jak pláštěm nadlidské jest postavy,
jež rozstřena vším plní všecko kolem.

Je tichá báje, proroctví je divé,
čár, kouzlo, velký taj a mlhavý,
jenž v srdce vtéká a se taví bolem.

V.

HOŘKÉ ZNĚLKY.

Osud.

Ach, vinit osud z všeho, co nás stihne,
jak pohodlné někdy, vždy však pravé!
On Caesar, a my řeknem klidně »Ave!«,
a lhostejně on palec nám vstříc zvedne.

Led srdce tvého chvěje se a jihne,
co bolelo, to tříští v dálku plave,
jen chtít a věřit — a je všecko zdravé,
a z číše rozkoše zas ret si přihne

On kdyby nestál za námi tak děsný,
tak beze smíru a tak neúprosný,
ten vítězící katan vůle naší!

V ráz všecka poupata on spálí Vesny,
v ráz oloupí nás rosné naše o sny,
nás ještě v hrobě vyčitkami straší.

Den po dni.

Den po dni trhám se života stromu,
jest nahořklý plod, purpurem ač svítí,
vždy s novou chutí se má touha řítí
po jeho vůni na skal srázném lomu.

Den po dni zpívám — ale nevím komu,
dnes v jinovatce, zítra v jarním kvítí,
a kapek několik má dlaň když chytí,
z všech kouzlím duhy v bouři dálných hromů.

Den po dni Jakub s andělem se utkám
v zlém boji — nikdo vítěz v šeru mračném,
my oba víme, zítra znova začnem!

Den po dni zvykám slině, křivdě, důtkám,
a kdyby ustal jednou boj ten děsný,
mně ironií byl by úsměv Vesny.

Já, který hledám . .

Já, který hledám krůpěj svěží rosy
pro zprahlá ústa, z jehož zpěvů zdroje
sta milujících pilo štěstí svoje,
jsem vždycky ten, jenž o tu krůpěj prosí

Já strádám vždycky, kde je šťasten kdosi,
on v zátiší, já v nové štván vždy boje,
on v jistotě, já samé nepokoje,
mně hýká výr, kde jiným pějí kosi.

A urvu-li jen paprsk na vteřinu,
jen paprsk lásky, pochopení, citu,
ó jak je urván, jak zakoupen draze!

Sta hýří jich v tom citu, v němž já hynu,
sta k blaha nejvyššího tíhne štítu:
Nad strží chvím se sotva v rovnováze.

—

Nel mezzo di cammin del nostra vita.

Je možná, stojím v polovině dráhy?
Tak nikdy verš tvůj, chmurný Florenťane,
v sluch nezněl mi, jak hrana v duši kane,
je možná to, tak z nenadání, záhy?

Tak mnoho trudů a tak málo vláhy!
Tak mnoho bludů v cestě vykonané,
tak mnohé pravdy ještě nepoznané,
a Saiský obraz míň než před tím nahý!

A v hvozdě snah a snů svých zabloudilý,
před sebou zvěř svých vášní nenasytnou,
v před obtížno a nemožno jít zpátky.

Co rozjímám, den ke sklonu se chýlí,
i čekám darmo, zda zde hvězdy kmitnou,
a nikde, nikde, nikde Virgil sladký!

Dnové.

List po listu obracím v žití knize,
den každý list sám v sobě jednotvárný,
druh k druhu však ať lhostejný či parný,
jsou celý život v resignace říze.

Včerejšek zítřku často čelí cize,
a dnešek o cíl, o chléb boj byl marný,
co srdce chtělo, čím vřel mozek žárný,
snem bylo pouze v jarní bouřné míze.

Den ke dni o sobě tak každý fádní,
a celý epos života jsou spolu;
hra nudná je, a diváci jsou chladní.

Leč kdo to přece všecko přehrát musí,
ten často v těžkém zajíká se bolu:
V sled se mu drama i publikum zhnusí.

Analysa.

Tak okamžik po okamžiku chytám,
jsem, žiji v něm, chci prožít jej až ke dnu,
jak z hlubin studny ke hvězdám zrak zvednu,
a v temnu jejich matné body sčítám.

Snů mořem pluji, v davu jich se zmítám,
jak triton z hřívy pěn jich hlavu zvednu,
a tichý k nohám velkých věštců sednu,
a zoru krásy příštích věků vítám.

Jak dlouho? Zpátky v propast analysy
syn vteřiny se potácím a chvěji,
v své krvi nesa stopu staré hlízy.

Jak mnoho, co chci, málo jak, co mohu,
a zkrušen, zdraný, tam kde písní pěji,
jen pouze vzlykám k neznámému Bohu!

Den po dni.

Den po dni snuje šerou svoji přízi,
v ní pravdy málo, mnoho komedie,
co křídlo času nad vším rychle bije.
Jak obrazy snů, co ti drahé, mizí!

Jen co jsi zavřel v srdce, velké, ryzí —
pták raněný to, marná utopie, —
jest zapomněná z mládí melodie,
jest dobra klas, jejž věčnosti žnec sklízí.

Den po dni prchá. Stárneš. Vous i vlasy
to denně praví v zrcadle ti hlasně.
Kdys nad tím zamyšlen měl's vlhké řasy.

Pak chytal's vzdech ten v sloky chmurné básně,
teď mlčíš již — a přijde čas a letí,
i toto kdy si budeš záviděti.

Ten ždibec mozku . . .

Ten ždibec mozku, jenž mi ještě zbývá
po tuhém boji s hmotou, s všední vřavou,
zda vzplane soucitem, zda láskou, slávou,
zda lká v něm Satan, Sirena v něm zpívá?

Já nevím, zdá se mi však od jakživa,
že resignace ledem, vášně lávou
on pouze jásal, žil, a mojí hlavou
střel brokát poesie, jenž tam splývá.

Můž' unavit se srdce? Pokud žije,
tu zpívá stejně. Básník, proč, sám neví,
vždy s písní patří v svého štěstí trosku.

Cit, vášně záchvěv, — věčná poesie!
Ó jakou vyhní jsou ty naše zpěvy
s tím sledním ždibcem ztýraného mozku!

Žluč boje.

Ach, štěstí, snové, illuse a vzlety!
Co platno všecko, skutečnost nám nedá
vzplát květem plným, náš se chudý zvedá,
a bezlistý jak ocúnové květy.

Jen odkud beřem sílu svou a vzněty
v boj nový, v kterém závist hrozí bledá,
kde každý vzdech a sten dí: Běda, běda!
nad propadlými, ztracenými světy?

Zda z tebe, lásko svatá, nesmrtelná,
jež stále doufáš stokrát probodena?
Zda z tebe, divný, sladký zvyku žití?

Co obraznost chce smavá, ruka dělná,
vše duše rve a chytá, dřív než změna
ji schvátí — boje žluč však vždycky cítí.

Nad lidskou sílu.

V tom vězí všecko, dokud máme síly,
však tuto změřiti, kam asi stačí!
Lze svíjet se a omdlévati v pláči,
je možno, že i rozum zbloudí, zšílí.

Leč v oné nejhroznější žití chvíli,
kde zhouby Anděl s mečem nahým kvačí
nám nad hlavou, kdy černou peruť dračí
již samo zoufalství nad skráň nám chýlí,

Zde konec boje. — Není síly více.
Od smrtelníka nelze více žádat.
Co dal, to moh' a trpěl — bohem není.

Pak zbudou jen ty zhaslé zřítelnice,
ta snaha výš, ten úděl věčně padat,
a nekonečný stud a pokoření.

A přece vděčně . . .

Jen náhrobek, jenž mrtvé štěstí skrývá,
já v světě jsem, jak den se ke dni spřádá,
víc duše netouží a málo žádá,
co asi v moři tonoucímu zbývá.

Den šedý, jasný lhostejně mi splývá,
vždyť mrtvo vše, co měla duše ráda;
mých snů a tužeb malá Iliada,
jak domek z karet rozvatý mi kývá.

A přece vděčně, ač nic jeho cítím,
den každý vítám, nad nímž nůžky Parky
se zastaví a který přán mi celý.

A přece vděčně každý úsměv chytím,
nechť skloněn nad kraj Charonovy barky
jsem, zpívám, chvím se, žiju osamělý.

Jen momenty.

Jen momenty, jen chvilky zveme svými,
vše ostatní nám cizí se v nic hroutí,
vše honba jen, rci sám, kde spočinouti
myšlénkou, citem, vzpomínkou i rýmy?

Jen momenty vždy skly jak kouzelnými
zříš cos v svítilně magické se hnouti,
však mizí v ráz to a sám dlouhou poutí
jdeš desillusí, mátoh vírem, dýmy.

A nyní ptej se: Z těchto chvilek drahých
co bylo ještě vykoupeno vinou?
A máš tu celou bídu všeho žití.

Na vzpomínek skle pár jen kontur nahých,
víc vzdechů, slzí v srdce hudbu línou
dí zřetelně: Je líp. již děckem mříti!

V sled zbude . . .

Ó zadržet, co v hlubinu se kácí,
mít síly, v oprať padnout zlému času,
spíš obětovat sebe nežli krásu,
za chvíli rozkoše dát roků práci!

I já tak snil a sen ten vždy se vrací
a denně dávám srdce ku pospasu
všech supů vášně hltavému kvasu,
ač cítím vždy co člověk při tom ztrácí.

A v tomto boji vlas šediví zvolna,
cit ztrácí křídla, vášeň, dech a láska
se v sympatii bez pohlaví mění.

V sled zbude všecko upomínka bolná,
pár fádních veršů, protržená maska,
a v srdci hořkost klamných políbení.

Sám.

Ba vždycky sám! — Jen přivyknouti tomu,
kdos dotknul se mých skrání, jako víla
by kolem šla, to Bože, láska byla,
kde teď jest? Dávno cizí mému domu.

Kdos hřímal v duši polnicí jak hromu,
to slávy zvěst se v lačnou duši lila;
já myslil, v té jest odvaha a síla —
Dnes opět sám nevěřím pranikomu.

Kdos políbil mne. Bylo to mé dítě?
Dnes ovšem líbá, jak bude však zítra,
až zájmy, sobectví je lapí v sítě?

Sám, vždycky sám jak v životě tak v hrobě,
sám s touhou, písní, všemi boji nitra.
Jak možno sám, a neklesnouti v mdlobě?

Sám nad životem.

Sám nad životem v chvíli resignace
když stojím, zdeptám vlastní já, jež cizí
v dál prchá, svět co v hlubinách mně mizí,
mdlým echem zkad zní všecka lidská práce;

Co ducha duchu, co je látky látce
když vrátím klidně, z ješitnosti řízy
když čistý chci se povznésti a ryzí,
jen myšlenky své svrchovaný vládce:

Kdo stojí tu u dveří mojí dumy
a lká a prosí, tisíce mask beře,
jmen tisíc, v nichž však jedna nota zpívá?

Rci láska, soucit, přízeň, slza v rumy
a neúspěchy — couvám v nedůvěře,
však v tom se Bůh mi přes rameno dívá.

Pod vlastní podobiznu.

Když lotra nechytli, jenž odsouzen,
to aspoň přibili na šibenici
ten obraz jeho s drsným šklebem v líci.
In efigie tak byl popraven.

V tom oceanu lidských běd a změn,
kde Furie svou hadí třese kšticí,
kde duši zoufalé a zoufající
jen hrdě odříkání padne v plen,

Můj obraz nepoví, co žalných stesků
jsem procítil, co vzdorných, směšných snah,
být lepším těch, již v zmar a smrt mne hnali;

Co na mém čele spočinulo blesků,
co vrásek, slzí zrylo každý tah,
než tomu zvyk' jsem: Věřit, jak jsem malý.

- - - —

Suspiria

I já chtěl leccos. Ne se zdát, leč býti.
Já loutna byl a jistě schopna zvuku,
však chyběl vždy, kdo podal by mi ruku.
jak chtěl bych, zřídka já jen mohl zníti.

Já pochopit a obejmout chtěl žití,
já radost cítil, chytil vždy jen muku,
a v každém svého srdce mroucím tluku
jen s Hamletem se rval o pouhé Bytí.

Dnes lhostejno mi všecko Z povinnosti
dál žiju, musím. V posměch jest mé dílo,
jímž nekoupil jsem ani — rakev svoji.

Tak lhostejně zřím ke dnům budoucnosti;
nad hrobem všeho, co mi kdysi milo,
sloup časem zvětralý, má pýcha stojí.

VI.

EROS V SMUTKU.

Samurai.

Jsou stromy v poušti, palmy osamělé
neb datle v písku, u nichž karavana
se zastavila kdysi bouří štvána,
tam našla, v pouti co nenašla celé.

Pak, sotva hvězdy hasly v hloubi ztmělé,
za cílem neznámým dál hnána z rána,
na těla stromů, mnohým vichrem zdrána,
v dík zavěsila šat neb zbraně skvělé.

Strom dávno usch', však relikvie zbožné
tam visí stále, poutník se jim diví,
a nechápe ty cetky šatku, zbraní.

Tak lásko má, co bylo lásce možné,
vše, strome, jenž's mi poskyt' úkoj snivý,
na tebe zavěsil jsem v umírání!

Světlá duma.

Jak v porfyr kapky fontany se roní,
jež sivý holub či páv pestrý pije,
den za dnem splývá týž a monotonní
a člověk zdiven ptá se, zdali žije?

Jak světlo stín a stín pak světlo honí,
tak duše v bázeň se a naděj kryje,
co píseň se, páv nebo holub, kloní
nad škeblí, v níž hrá barev utopie.

A jako jedno slunce nad vším trůní,
a v křídle ptačím jako v kapkách zdroje
a v stínech kouzlí tisíceré duhy;

Tak duše má se pouze v tobě sluní,
jsouc šťastna za vše slzy, trudy, boje,
když zbudou illusí v ní světlé pruhy.

Věčnost lásky.

My lkáme po věčnosti lásky stále,
kdy tělo k tělu lne, kdy oko noří
se v oko zanícené v blaha moři,
co vteřina nad skrání hřmí nám dále.

My hanbou mřeme, chvějeme se v žale,
zpět letíme na upomínky oři,
vpřed hledíme snů oknem, kde se tvoří
nám ráje, pro něž lidské pojmy malé.

A přece věčnost lásky stále svěží
a kvetoucí nám pouze v srdcích leží;
kdo vyrve ji, když nechcem' sami tomu?

Své lásky věčnost nosíme tak v sobě!
Ten duší taj buď znám jen mně a tobě,
a mimo Boha — více pranikomu.

Co's dala mi . . .

Co's dala mi, to vždy jsi dala ráda,
ať ruka to, jež jako požehnání
se chýlí k mojí unavené skráni,
kde chorých dum se honí mračná stáda.

Ať říza, která s plných prsů padá,
ať prs to sám, jejž neobsáhnu dlaní,
ať pasu pružná vlna, jež se sklání
a vzpíná, snad bouř mého nitra hádá.

Buď požehnána za vše, zvláště ale
za malé nožky, jež tak častokráte
se namahaly pro mne cestou dlouhou.

Buď požehnána za ty nožky malé,
a za ty kolem oušek vlásky zlaté
sny mými a mou nekonečnou touhou!

Sonet votivní.

Tak v chrám snů svých jak bohyni tě vztyčím,
a nesmí nikdo přijít k patě skály,
a odvážit se, nahlednout jen z dáli
v chrám, kde se modlím a kde vášní křičím;

Já k tomu chrámu všecky cesty zničím,
a slunci dnů, měsíci, nocí králi,
já nedovolím, aby do tmy plály,
kde's pro mne vším, kde svět je pro mne ničím.

Tam budeš v nahé kráse svojí trůnit,
mé sny jen budou jako bílí pávi
u nohou tvých se v očích tvojich slunit.

Jak z pěny budeš tam stát narozena,
pod nohou chaos, hvězdy kolem hlavy,
ty Musa, Psyché, Madonna a Žena!

Cestou.

I.

To srázné byly nebetyčné skály,
kam zabloudil jsem, černých sosen kštice
stín černý střely v hloubku víc a více,
a zpod nich vlny jako ze sna řvaly.

Proud nezřel's, jen jsi slyšel, kterak z dáli
to supá, hladové jak táhnou lvice . . .
Pad' měsíc v mrak, jak slza večernice
z brv noci drala se, jež v stínech tály.

V mhách ze vsi ztracené kdes cinkal zvonec,
chlad čišel z tesů, cit mne schvátil děsný,
jak přišel v Thule bych na světa konec.

Děs démon hrdlo stáh' mi a mne zdolal,
já cítil nutnost vzduchu, světla, vesny:
Tvé jméno třikrát v skalní poušť jsem volal.

II.

A skály napřed, vzadu, kolem — němy.
A já jsem volal třikrát jméno tvoje,
jak zaklínal bych ducha, bez úkoje
mhou který těká, zapomenut všemi,

A nesmířený! Já zřel k siré zemi,
já v duše své jsem věčné patřil boje,
a já jsem volal třikrát jméno tvoje,
a skály napřed, vzadu, kolem — němy.

A já jsem chápal . . . I ta marná těcha,
ta radost děcka z jména tvého echa
mi vzata je . . . mne žal skryl perutěmi . . .

Ať tekou nyní slzí valné zdroje,
já naposled jsem volal jméno tvoje,
a skály napřed, vzadu, kolem — němy!

Zázrak.

Že jsem tě našel v bludné světa pouti,
to zázraků je zázrak svrchovaný,
já obvazky již strhal s každé rány,
já poznal vše, co bolí a co rmoutí.

Já byl jak list, jenž vadne a se kroutí,
já anděla zřel u rajské stát brány,
a s mečem nahým »Zpátky!« křičel, »many
tvá nemá poušť, ty musíš zahynouti!«

Kde's vzala se, tak líbezná a čistá,
tak milá, sladká, vonná, opojivá?
Mně bylo, jakby Jidáš líbal Krista.

Já věděl, co ti bouřlivá a divá
a nezkrocená láska moje chystá,
a líbal přec — ó buď mi milostivá!

Sedmispáči.

Tu pověst znáš, jak v cizí kdesi hoře
si zdřimli pro věk bratři — sedmispáči;
mně jest jak děcku, jež usíná v pláči,
když líbám šíj tvou v ňadra tvá se noře.

Snů líbezných tu táhne celé moře,
ba sama láska duší mojí kráčí,
šum zřídel, stromů slyším s písní ptačí,
svou nudu zapomním i svoje hoře.

Tak usnul bych na zlatém srdci tvém,
spal celý věk, se nechtěl probuditi,
tluk jeho byl by mojich veršů taktem.

V něm život v souzvuk splýval by s mým snem,
co bledý vlas tvůj, který zlatem svítí,
by přes mou hlavu splýval kataraktem.

Stará báj.

Ta stará báj Sisyfa o břemenu
dnes napadla mi, jak je chuďas válí,
jak opírá hruď na tvrdou hruď skály,
a výš ji strká v potu, vzdechu, stenu.

Jak svazy žíly má a na rtech pěnu,
a s třeskem, sotva cíl svůj vítá z dáli,
se balvan smekne zpátky — jen krok malý —
a letí v hloub se tříště o skal stěnu.

A nežli heros, duši v těžkém bolu,
pot utíraje s tváře, sejde dolů,
již balvan civí naň, jak živý čeká.

Ó lásko má! — Tak problemy tvé v duši
já válím stále, síla tvá mne kruší,
a letím, padám, — a krev s čela stéká.

Klid!

Mít posled klid — klid kamene mít němý,
klid kmene, který podťat klesne k zemi,
ji poprvé on líbá listy všemi,
z níž mízu živnou čerpal ručejemi.

Ach, poprv — naposled! Kdys v jara květu,
kdy koš měl plný ptačích písní, vzletů,
jen koketoval písní ve přeletu
s tou zemí, kořeny jíž deptal v hnětu.

Ach, poprv — naposled! — Vzruch po životě
se ozval korunou a dozněl v hmotě
v tak dojemné a čárné, sladké notě.

Ó lásko má! — Ty nesmrtelná, svěží,
dnes listí kmene skáceného leží,
dny moje, kol, jen vichr přes ně běží.

Semper et ubique.

Jdu s tebou, za tebou a vedle tebe,
dech každý tvojich sladkých ňader chytám,
tvou každou pochybností sám se zmítám,
tvou každou důvěrou se dívám v nebe.

Co tebe hněte, hlodá, dráždí, střebe,
jak nový důkaz tvojí lásky vítám,
ať v prachu svíjím se, ať v azur lítám,
vždy s tebou jedno, zapomenu sebe.

Můj život tvůj — a nemůž' býti jiný,
má snaha tvá a vždycky v lásce splývá;
čas, místo jsou mi nahodilá maska.

Čas, rychlý blesk, bez tebe otrok líný,
a místo — všady jen ti srdce zpívá,
a sázka o ráj celá naše láska.

A k tobě zas!

A k tobě zas přes problemy a dumy,
přes záhad vývratě, snů přes kořeny,
jdu hledati, co nezná v světě změny,
co těší jen a každou bolest tlumí.

Jen úsměv tvůj, ten všemu porozumí,
ten úsměv serafa a úsměv ženy,
že znovu pozvedám se okřídlený
nad plánů tříšť, nad cílů svojich rumy.

Víš o tom všem, co v duši mojí roste,
vře, hyne, vstává, padá a se snoubí,
a hledíš k tomu v děcka víře prosté,

A nemáš víc než tiché políbení,
a jeden snivý pohled z duše hloubi,
a věrnost svou a pravé pochopení.

Při čtení sonetů Shakespearových.

Jak tůně pláň lekníny celá zkvětlá,
ten úbělem plá a ten zlatem hoří,
tak ona doba v paměť mou se noří,
kdy spolu pili jsme ty číše světla.

Kdy spolu pluli jsme v tom sladkém moři,
kdy polibek, z niv rajských včela sletlá,
se třás' a váhal, nebo v ráz jej smetla
myšlenek bystřeň trysknouc ze tmy k zoři.

Jen v pausách On když zmlknul svrchovaný,
my zřeli ke dnu duší svých a s bázní,
neb jako na jezeru v nich to bylo.

Květ nahoře, leč kořenů spleť v hloubi
se s tmou a stínů reflexy v noc snoubí,
již ozářit jen Jeho mohlo dílo.

Víc nežli jindy.

Víc nežli jindy dnes tě blízko cítím,
tak stojíš za mnou, díváš se mi v pero,
to vázne, jakby šotků malých stero
mu hrálo na hrotu — Zda v sloku chytím,

Co šeptají? Strž duše mojí kvítím
a hudbou plní, tak že její šero
se taví v řeku slunce, snů mých dcero,
po které jdeš, by's vládla mojím žitím.

Ó přijď! Však zůstaň státi po mém boku,
buď dech mých ňader, křídlo mojí touhy,
buď slzou víček, oka zřítelnicí!

Dej, ať čtu spasení v tvém sladkém oku,
a v život, bez tebe jenž plyne dlouhý,
buď, když ne zorou — aspoň večernicí!

Na knihu veršů.

Je dopsána. — Ach, tak se život stáčí!
Byl dobrý, zlý? — To skoro těžko říci;
byl dobrý tvojí duší milující,
a zlý, když bez tebe jsem hynul v pláči.

Tak pomalu se na Golgotu kráčí,
tu Cirenský jde Šimon s vlídnou lící,
tam hebrejská řve luza zlolající,
a dřevo těžší hloub se v prachu vláčí.

Však Šimon je tu přec — to rozhoduje!
Zvlášť můj má vlídné tak a sladké tahy,
tak měkký ruky stisk, tak úsměv milý,

Že kdybych u cíle stál oddychuje,
rád, konec všeho že mi kyne blahý,
a on řek': Znova! — začal bych v té chvíli.

Oddech.

Jen dávno slibuji si — nevím dnes,
kde najdu jej, zda v žití nebo v hrobě,
jen cítím, jej jsem dlouho dlužen sobě,
tak na dva věky aspoň bych jej snes'.

Ach, lidé, knihy, jedna smutná směs!
Kde každý nerv jen křičí k tobě, k tobě!
Však dech se tají, mdlé jsou nohy obě,
a na oči mi podivný šer kles'.

Den po dni mizí bezbarvý a šerý,
mně nudné město a mně nudná ves,
mně nudná zem i nudny nebe sfery,

Mně nudné slunce, nudná niva, les,
mně nudno žíti, kterými chceš směry . . .
Jen s tebou do pekel či do nebes!

Když všecko spí . . .

Když všecko spí, vždy u jednoho stolu
dva bdíme jen, já i má láska svatá,
já temný stín a ona záře zlatá;
však děj se co děj, my jsme vždycky spolu.

Dva květy na jednom se najdem stvolu,
nám plesů číše kyne vrchovatá,
sen skutečností jest a snem je ztráta,
a radost, lilje, zkvétá z bahna bolu.

Jsme spolu, vichr na naše hřmí vrata
a nejedna zmij syčí jedovatá,
co platno jim to? Bouře ve hlaholu

Má duše tvojí vstříc, tvá mojí chvátá,
se najdou, obejmou a každá jata
se rozkoší chví rajském ve plápolu.

My žili!

Ba my jsme žili, duše má, my žili
v tom objetí, v tom chvatném políbení,
v tom krátkém štěstí a v tom dlouhém snění,
v tom, čím se žije, zápasí a šílí.

V těch dlouhých nocích a v té krátké chvíli,
v těch pochybách, v tom sebe pochopení,
v těch obžalobách a v tom odpuštění,
kdy duch se chvěje, jásá, úpí, kvílí!

A nejvíc žili jsme v těch dobách, milá,
kdy první hvězda blankytem se mihne,
a v nocích, sám když umdlévá duch prací;

A ještě víc v těch mžicích, duše zpilá
kdy rázem pohár rozkoše si přihne,
a pak se v propast resignace kácí.

Největší neštěstí.

Sny oplakati v tom, kdy nejvíc plály,
a strhnout larvu slávě jako v báji,
kde pod ruměncem kostlivec se tají,
na mladost svou zřít víc a více z dáli;

Bít čelem vzdorovitým o práh skály,
a vidět sžehlé mrazem květy v máji,
vše, co jsi chtěl, zvát ztracenými ráji,
a zažít, jak se ideám tvým smáli:

To všecko neštěstí je bída stálá,
to zameziti, sotva život stačí,
my o to v zápas gigantický jdeme.

Však hra to všecko proti tomu malá,
když bez vědomí raníme až k pláči
tu duši, kterou nejvíc milujeme!

Tři stíny.

Z jakého zdroje tekou slzy tvoje,
že divoce tak ruku moji pálí,
ne ruku jen, až do srdce se valí
a požár zanítí tam bez úkoje:

A že jsou mrtvé, o nichž snil jsem, boje,
jež zapomnění v rubáš mrtvých halí,
že vstávají a zas mi kynou z dáli,
a jsou jich šiky, zástupy a voje!

A nemám síly, vypít slzy tyto,
jen cítit musím, kterak pálí divě,
jak za nimi se v duši hrnou stíny.

Dí první: Jak mi toho štěstí líto!
Dí druhý: Jak to necítit vše živě!
Dí třetí: Ztiš se, trpíš bez své viny!

Když jednou . . .

Když jednou srdce pro vždy bylo dáno,
ó pak jest jisté jako skála v moři,
o kterou marně kol se proudy boří,
nad kterou vždycky vítězné vzplá ráno.

V sta »snad« a »ne« zní vždycky jedno »ano!«
tož »Miluji tě!« v zármutku a hoři
jsem s tebou, ocean tys, kam se noří
jak v lázeň srdce mukou sterou zdráno.

Ať vlny jak chtí kolem skály hrají,
ať mraky sebe tmavší závoj tkají,
v němž blesk a hrom a vichrů vzteky hněvné:

To nehne srdcem — ví co ví, a věří,
svou sílu právě podle bouře měří,
klid jeho praví: Hřmi si, já jsem pevné!

V bouři.

Když stěžeň pad', jen cáry s plachet visí,
loď hříčkou větrů na vlnách ze zmítá,
v hluk bouře plavcův kvil se darmo mísí,
co rudý blesk všem kolem skrání lítá.

Ku Madonně, jež v přídy štít je vbita,
zří naposled, v ty vlídné, sladké rysy,
v nichž láska, soucit, odpuštění kmitá,
teď v zoufalství jak v šťastných dobách kdysi;

Co může přijít? — Spása nebo bezdno!
Těch očí stále září rajské hvězdno,
ať vichr hýká, ať se sápou vlny.

Tak obraz tvůj; tvá láska jen mi zbyla,
ty vlídná, dobrá, andělská a milá,
a Madonny tvůj pohled kouzlaplný!

Předsevzetí.

Nuž tak tě zavru jako v krunýř zlatý
v ten sonet, kyklopů na kovadlině
jenž bronzovými kladivy skut, líně
svých vděků stře ti pohár vrchovatý.

Jak chimery své touhy, sny a ztráty
kol oblých uch zasadím v planém víně
ku chmele kštici a ku štíhlé třtině,
v nichž spleenu mého blín spí jedovatý.

Můj sonet číš je, mistr renaissance
již celý život ciseloval v trudu,
kol bacchantek a faunů vyryl tance.

Ty budeš vínem, jež z ní píti budu,
ráj v očích, ale v duši hořkost psance,
však s hrdostí a nezachvím se v studu.

Na knihu básní.

Dopsána kniha — Marné sny a touhy!
Sta listů plno illusí a dum;
já nemám síly znova chýlit k rtům
číš přeludů, můj zápas byl tak dlouhý!

Já démanty chtěl sbírat z žití strouhy,
a hvězdy tkáti do kšticí svým snům;
však »s bohem« zatím dávám štěstí dnům,
jež blednou v dál jak červánkové prouhy.

Co napsat ještě na poslední list?
Dopsána kniha. — Kdo to bude číst?
Vím, jedna duše a jsem šťastný přeci.

Té žil jsem, snil jsem, pro ni jsem to psal,
nechť spoutaný oř o stáj tluku dál,
nechť zpívám hořce jatý pták v své kleci.

Sloup Memnonův.

Má duše druhdy sloup Memnonův byla,
jenž ozýval se vždy, kdy slunce krásy,
neb lásky —, luny stopily jej jasy,
až dálná poušť tím zpěvem hlaholila.

V té písni celá moje duše žila,
dne mladého v ní přizavřené řasy
v ráz rozlétly se v prostory a časy,
svět objaly i velduchů všech díla!

Co stalo se, že trhlina dnes dlouhá
jde sloupem, jenž je od té chvíle němý,
jen chví se — zpívati víc nedovede?

Že píseň zmizela a zbyla touha?
Vše, slunce, luno se zázraky všemi,
pro jedny oči, jedno čelo bledé!

Zimní procházky.

I.

My v lásce šli, v svých dlaních ruce obě,
jak děti chodívají: sladká slova
nám vázla na rtech . . . Aj, tu u hřbitova
jsou vrata otevřena v pozdní době!

A já se musil těsněj tulit k tobě,
a nejtajněj co srdce u dna chová,
nám trysklo z ňader modlitba jak nová:
Tak moci spáti spolu v jednom hrobě!

Cos táhlo nás k těm otevřeným dveřím,
a cosi zpátky, zpátky do života —
Ó hloubi smrti, lásky, jak vás měřím!

Již hřbitov vítězil . . . jak sladká nota
tvůj zazněl hlas a zvítězila hmota,
pad' polibek tvůj, životu zas věřím!

II.

Ten měsíc druhdy přes zvlněné klasy
a přes šumící stromy k nám se díval,
dnes, přítel starý, skrze mlhu kýval,
skryt jako oko v její stinné řasy.

Pak zvítězil a pln magické krásy
nám v cestu vjel, kde její svah se stmíval,
a starou píseň lásky s námi zpíval:
»že já jsem věčně tvůj, ty věčně má jsi!«

Pod námi město plné kouře, dýmu,
továrny v kladiv ruchu, v huku strojů,
nad námi tiché, jasné zimní nebe!

My k blahu povzneseni nejvyššímu,
jak stíny lehcí na konci všech bojů:
Vždyť pro vždy ty mne máš, jak já mám tebe!

— —

Otázky.

Kdes vzala se tu, plna božská lásky,
a plna něhy, kouzla, slitování,
vždy ochotna mé zadumčivé skráni
vylíbat všecky hloubě' vryté vrásky?

Vždy k všemu ochotna, vždy bez otázky,
vždy s otevřeným srdem jako dlaní,
vždy myšlenkou má v každém vzpomínání,
vždy celá, ryzí, bez falše a masky?

Jak děkovat ti a jak tebe chválit?
Jak nelíbat tě, jak nedopít ke dnu
ten lásky pohár, když je tebou nalit?

Ó nedám si jej ničím více zkalit,
ba za pohled, jímž v duši tvoji hlednu,
jsem odhodlán, své všecky lodě spálit.

Metamorfosy.

Že neznámému plujem vstříc, ó drahá,
tím více milujme se v nejistotě!
Co budem pak, až duch dá »s bohem« hmotě,
až rety polibků se zřeknou blaha?

Snad břečtan — v nás táž objímání snaha,
jež pojila nás k sobě ve životě,
snad vzduch — a v stejné zachvějem se notě,
jak teď má dlaň když po tvých ňadrech sahá.

Snad kámen — spolu budem ležet kdesi,
snad vlna — těkat budem mezi lesy,
snad ptáci — jedné zpívat na haluzi!

Ať změnou v změnu, míti budem sebe,
dlít v jednom vzduchu, zříti v jedno nebe:
Tak, co zvem »smrtí«, nemá pro nás hrůzy.

VII.

ULTIMA THULE.

Ó vetché listy!

Ó vetché listy, kam své žití skládám
den ke dni, po noci noc ve zápase,
zda vesnou příští ožijete zase,
zda splní se, co toužím, chci a hádám?

Sny o ňadrech, o sladkém plavém vlase,
sny o božství, před kterým ve prach padám,
sny, v samotě jež jako pavouk spřádám,
sny holdující lásce jako kráse?

Ó bubliny, vy splasknete, z duh sterých
tříšť zbude žalná, vím to a přec znova
vás písně svojí steblem v duhy svíjím.

Vás lákám, volám, vzývám v dnech svých šerých,
vám rytmus dám, jejž schopna jen jsou slova,
vás, duše hmoty, vdýchám melodiím!

Zapomnění.

Kde je tvůj domov, svaté Zapomnění?
Zda Lotofagů kdys to byly břehy?
Zda Sibiřské to nedohledné sněhy?
Zda hlubé dno, nad nímž se moře pění?

Zda Vědy přísný úsměv, který mění
v led resignace vášně palné žehy?
Zda dívčí úsměv plný sladké něhy,
zda nekonečné Lásky políbení?

Kde je tvůj domov? Jistě Smrt ho hlídá,
neb ze všeho, co tobě podobá se,
zas hrozí stará upomínek bída.

I hrob v sled zpátky bílé hází kosti,
ty nejsi v práci, snaze, lásce, kráse —
Prst na rtech stojíš — v bráně u Věčnosti.

Sonet do památníku.

Řci, kalich duše tvé, tak božsky krásný,
pro koho kvete v žití dlouhé pouti?
Jen děti slíbat, chotě obejmouti,
je dost i málo, by byl člověk šťastný.

Chce srdce víc, háv jeho tmavořasný
se každou bouří více musí vzdouti.
Však marné vše, zpět k povinnosti plouti,
v ten přístav poslední, cíl všeho jasný.

A srdce vadne, děti rostou zvolna,
muž dávno sestár', zvyk je denním katem,
snem skoro náklonnost je obapolná.

Proč žít a k čemu? — A přec v citu svatém
dál pouta líbáš, výčitka co bolná
vře horkou slzou. Nech ji, ať je blátem!

Spát!

Spát! Jenom spát! — Je poslední všech přání,
kdo dlouhou plavbou v nehostinném moři
se trudí, zavátí kdo hynou v hoři,
pluh pouštějí i veslo z chorých dlaní.

Spát! Jenom spát! — Dí, s vylámanou zbraní
kdo nadarmo své vlastní modly boří,
a nucen jen se cizím bohům koří,
v jhu mdloby potem roba smáčí skráni.

Spát — jenom spát! — Ach, ta modlitba vroucí
z úst milionů k nebi letí denně.
Kdo slyší ji? — Smrt jen tam, kde chce, chodí.

Spát — Jenom spát! — A srdce musí tlouci,
a duše musí uvykati změně,
vstříc hvězdám cizím na chatrné lodi.

Věčný podvod.

Ó soudcem být, jak lehko se to řekne!
Však bez viny kdo sám v tom boji stanul?
Než naděješ se, v žalu srdce změkne,
a vítr soucitu tvou duší vanul.

A pyšný soudce na stolci se lekne,
hněv k nebi trysk' a v chudé jiskře splanul.
vše chápeš náhle, vše je v shodě pěkné,
a slzí proud již s tvého oka skanul!

Jsi podmaněn a souzen vlastní vinou,
ret »mea culpa!« dí. co tvář chce darmo
do vrásek přísnosti se mračná halit.

Však výčitka lká v srdci hudbou línou,
tvá vlastní slabost poutá tebe v jarmo;
bys jiné blažil, musíš sebe šálit.

Žena.

To jediné, co hodno závidění,
v čem zakotviti možná žití cenu,
mít, plně svojí zváti silnou ženu,
v ní najít cíl a všecko pochopení.

Pak lhostejno, zda budí se šer denní,
zda věčná noc je hluchá k tvému stenu,
zda kalnou v tvář den chrstne tobě pěnu,
zda úzkost, zráda, smrt se na tě cení.

To vědět, ňadra, kam svou kladeš hlavu,
že tobě se jen sladkým rhytmem vlní,
že na nich říše tvá, jíž dá ti ráda,

Že tebou se jen tyto hrozny plní,
že u ní tvoje slunce nezapadá,
a vše dáš v oběť: život, čest i slávu.

Mrtvým.

(Památce Emila Weyra a Aug. Salaby.)

I.

Vy, kteří jdete v noc a zapomnění,
ať neradi, ať klidně heroicky,
ó rcete aspoň, poslední krok lidský,
za kterým ticho v číši tmy se pění.

Je krutým tak jak těžký zápas denní,
ať o chléb, o mír boj zde athletický,
či klidně zrak lze zavřít apaticky,
a nechat doznít bouřné kolem vření?

Jak asi duši v slední chvíli bývá,
v tom bodu, kde se v netvarné nic splývá,
v tom sklonu vlny, kde loď v hloub se řítí?

Co naposled tu v nitru lká a zpívá,
co v posled rouhá se tam, co tam svítí,
co v posled lepší jest — Smrt nebo Žití?

II.

Vy mlčíte a s hádankou tou v oku,
jež hledí v dálku zkalené a sklenné,
v stín vcházíte, který se nad vším klene,
nic, blabuň splýváte ve valném toku.

A všecka strázeň dlouhých, bědných roků,
a všecky touhy sotva vyslovené,
a všecky snahy a sny rozvášněné
v ráz mlknou, v žití nedopěnou sloku

Se oko vaše kalné dívá v dálku,
a němá sfinx vám hádanku zas dává,
jež stará jak svět, každý jejíž dědic.

Zpět od vás jdem v tu všech proti všem válku,
nic lepší a nic horší, co nám stkává
týž rubáš Smrt u Věčna stavu sedíc.

Mladému sebevrahu.

Co zmohlo tě, že na Nirvany vrata
jsi divě zabušil, že v okno zmaru,
jsi drze nahleď skrze věčna páru?
Ký bol to byl a jaká jenom ztráta?

Číš požitků ti vřela vrchovatá,
střel tobě život tisíce svých darů,
a myšlenka v svém rozkvětu i varu
ti podávala poupata snů zlatá.

A přece jednou ranou z revolveru
chtěl's ujít všemu, co nás rve i klamá.
Byl's velký v tom či malý? Nevím věru.

Vím pouze při pohledu na tvé čelo,
kde jizva hlásá tvého žití drama:
Tu jizvu vřele líbat srdce chtělo.

Ti, kteří trpí.

Ti, kteří trpí v hloubi duše svojí
a mlčením své velké rány halí,
jsou velcí tam, kde největší jsou malí,
jsou praví vítězové v žití boji.

Svým odříkáním dojdou k tomu zdroji,
jenž teče z velké lhostejnosti skály,
a vlny jehož sotva rmut náš zkalí,
a voda jehož všecky rány zhojí.

Jim vyjít z žití branou samovraždy
je všední, umíráním den jim každý,
a v posled vždycky vhod Smrt přijde sama.

I pozdraví ji s velkým klidem tiše,
a vyprázdní až v hloub dno její číše,
že pak jich ani Věčnost neoklamá.

Na konci století.

Co chcete, všecko máme, moji drazí,
co velké jest, v miniatuře pouze,
jest jako vždy o charaktery nouze,
dnes apoštolé svobody jsou vrazi.

Zas o roucho se Spasitele hází,
a volnost zas je sokol na motouze,
a genij zablácený leží v strouze,
a vyhrá, kdo se klaní jen a plazí.

Však rozdíl přec: Reklama hlučně šumí,
a nedouci na kothurnu chodí,
glycerin máme, dynamit a pumy,

A kritiku, jež pranic nerozumí.
Přijď, nový věku, náš se v špíně brodí.
Jak sedneš soudce, mstitel mezi rumy?

Zdraví a nemocní.

Svět patří zdravým. Kdo však jsou ti zdraví?
Ti, již tu chodí, hádají se, k cíli
se hrnou za ziskem neb kratochvílí,
a chřestí grošem a se v smíchu baví?

Jak moře proudí stále jejich davy,
vždy jiní, jiní jdou a těžce kvílí,
a zápasí, se zmítají a šílí
za úsměv ženy neb za cetku slávy.

Kdo jsou ti zdraví? Jak cíl pojmeš jeden,
a k němu spěješ silou, vlohou, prací,
v němž vidíš spásu, vykoupení, eden,

Již churavíš. Co stavíš, ruk sto kácí,
jsi v boji, padáš, vstáváš do únavy:
Kdo nemocný je tu, a kdo je zdravý?

Brevíř duše.

Chtěl brevíř psát bych pro myslící duši,
kdo čet' by v něm, kdo not těch na zrcadle
by pochopil své vlastní srdce svadlé,
jak svírá se v kruh užší vždy a užší?

Chtěl vyslovit bych vše, co zde nás kruší,
nás, s žití stromu záhy květy spadlé,
nás, Petry při Kristově večeřadle,
jimž kohout výčitky sen tichý ruší.

Nás Šavly, kterým síla k Pavlům schází,
nás Hamlety bez lásky Ofelií,
nás Quixoty bez hvězdy idealů,

Však přiznati se k slabosti své, mrazí,
snů můry darmo v lebku naši bijí,
vzdor titanů mře v bezúčelném žalu.

Orloj.

I.

Ten legendy hoch, který Augustinu
chtěl v jamku škeblí přelívati moře,
mi připadá vždy v noci hluchém stínu,
když orloj hučí v lidský sen i hoře.

Chtít zachytit blesk v dáli na obzoře,
chtít spoutat vichr, jenž rve strom i třtinu,
je stejným vtipem, jako v uzdu oře,
jenž sluje čas, chtít vpadnout, na vteřinu,

Na hodinu a minutu chtít měřit
to nekonečno, moře rozvlněné,
a, že je v hrsti máme, dětsky věřit.

Čas nikoli, — ten bez mezí se klene,
jen orlojem ku svému měříš bludu
svůj žal i stesk, své otroctví, svou nudu.

II.

Jen stesk a nudu, jenom žal a práci,
ne radost svou, to ptáče rychloleté,
jak pýří květu čas hned v propast smete;
čas měří vždycky jen, co člověk ztrácí.

Kýs vězeň v dlouhé chvíli v resignaci,
by oklamal se v muce dlouholeté,
čas začal měřit, dílo strašné, kleté,
nad balvan Sisyfův, jež vždy se kácí.

Nad hrozný Danaid trest, jaký pouze
si může člověk vymyslet v své trýzni,
by jakás křídla nasadil své touze.

By krůpěj podal Tantalově žízni,
však marně, slední hodina jak prvá
nic nespraví, — bez času muka trvá.

Odměna.

Zde člověk vše si vybojovat musí,
nic nespadne v klín samo z nenadání,
tvá snaha v pralese je štvanou laní,
tvůj vzdech vzlyk ptáka, jejž zlý vichr dusí.

Ký div, že dlouhý zápas všem se hnusí,
ať s mozkem spráhlým, ať s mozolnou dlaní,
zvlášť výčitky když, hejno lačných kání,
rvou i šat resignace tobě v kusy.

Jak šťastný rek, jenž stojí na cimbuří,
kol větry s vichrem, vlny marně zuří,
on dobyl sobě práva smát se bouři.

Jak šťasten snílek, v stínu starých stromů
jenž kosův slyší hvizd v dunění hromu,
v luk rosných vůni oko sladce mhouří.

Zlo.

Je pravda, zlo je v nás, nás v propasť tahá,
to démon je, bůh zlý, pán despotický,
a marný odboj proti němu lidský,
toť strom, jenž v kadeř Absolonu sahá.

Toť přítěž, kam se skloní soudu váha,
toť Anubis i Satan symbolický,
vždy bdící kočka v nás, jež číhá vždycky,
dnes v masce lásky, zítra v masce vraha.

Je vyplet z duší, Buddhy sen i Krista!
Zdráš sítě mu a nové zítra schystá,
chceš zbavit se jej i za cenu žití!

Vše marno. V nás je, jsme jím, ono vládne
v nás, kol nás, všady. Smilování žádné!
Dí: Čím by Dobro bez mne mohlo býti?

Být filosofem.

Být filosofem — ne, to všecko není,
vše zdepat, změřit, shrnout v jedno, svážit,
po příčině a důvodech jen bažit,
a v resignace jho své spoutat snění;

Noc stejně cenit jako úsvit denní,
a slupkou všeho ku jádru se snažit,
chtít pravdy objevem jen sebe blažit,
a klidně zřít pak v druhých zápasení;

Mít srdce velké — ale jako kámen,
jak básník dí, jenž udeřen však bolí,
toť lidské moudrosti je podstať pravá.

Být správhla sopka — a přec trysknout v plamen,
být vyschlá hrouda — a nést svlačec v poli,
jenž každému rád číšku rosy dává.

Sonet didaktický.

Jen vyčkat, synu, to je moudrost pravá,
vše vrátí se zas, co dnes mizí v dálku;
mír dýchat bude zas v tvých citů válku,
vždy pobloudí, kdo předčasně se vzdává.

Co na tom, jestli při tom sšedne hlava?
Byť k popravnímu vlékli tě již špalku,
je život list, ty nehleď na obálku,
jen smysl čti, ten za pravdu mi dává.

Je trochu pedantická pravda tato,
však pravdou jest, jak byla vždy a bude;
vše dostaneš zas, co ti dnes je vzato.

Snad za hrobem až možná se to vrátí,
a šklebem bude v tvoje žití chudé —
Však před Věčnosti tváří co to platí?

Mladým.

Vy silní chcete býti nenávistí?
My pouze láskou silní býti chtěli,
my s důvěrou jsme v budoucna květ zřeli,
co vy v nás šlapete již v svadlé listí.

A jako hvězdy v pádu svém se čistí,
my padli též, však vždycky čistou měli
jsme duši svou i ruce život celý,
lze klidně též to v práci vaší čísti?

Kdo vítr sil — již přísloví dí staré —
jen bouři klidí — bouř jste chtěli právě,
však v bouři opatrné Musy mlčí.

Ach, naše nadšení! Náš svatý žáre!
Na kraj, kde kráčeli jsme ostýchavě,
teď září pouze lačně oči vlčí.

Zrcadlo.

V své duši každý nese zrcadlo,
v němž kosmos, příroda a svět se zhlíží,
z těch vždy cos v jeho plochu upadlo,
v ní zrcadlí se, promítá a kříží.

Tak brzy celé máš tu divadlo,
neb všeho odlesky zde v tvar se víží,
ať vře to žárem, ať to vychladlo,
ať zříš v to zpříma, nebo masky mříží:

To jedno; jen co ze zevnějšku chytneš,
tím duše plna, byť jen ve odraze,
aeolská harfa každým větru dechem.

Ty jako blabuň za tím v bezdno slítneš,
rek — sotva udržíš se v rovnováze,
a tůň za tebou nezalká — ni vzdechem.

VIII.

SONET — EPILOG.

Z mdlé ruky . . .

V sonetu zlatý prsten zasazovat
svých myšlenek a citů drahokamy,
jak dělník mdlý, kterému není známý
cíl práce, přestávám své dumy snovat,

Chci lhostejně den ke dni pozorovat,
jak hravě boří cizí ruka chrámy,
jež pracně vztyčil jsem, nad ruinami
chci sedět klidný. Nač se přetvařovat?

Z mdlé ruky pero, štětec, dláto padá
a histrion, jenž dlouhý večer celý
rval kulisy, jde, líčidlo si smývá

Tam poslední kde lavic tmí se řada,
kýs potlesk ještě zní, – již sál je ztmělý,
co venku hvězdy žhnou a cvrček zpívá.

OBSAH.

Strana

Sonet — prolog.

I. Sonety heroické.

II. Alma mater.

VI. Eros v smutku.

VII. Ultima Thule.

VIII. Sonet — Epilog.

JOS. [illegible], PRAHA [illegible]
TOVÁRNÍ ZÁVOD KNIHAŘSKÝ